

Suplimentul DE CULTURĂ

Ediția
de Oltenia

CRONICĂ DE CARTE:
Luminița Marcu despre
Scîndurica de Dan Miron,
pag. 6-7

MUZICĂ PE LITERE:
„Amintirea lui Vîșoțki“
de Răzvan Țupa, pag. 14

Citiți-ne online la
www.polirom.ro/supliment.html

Nr. 13 (87) • 29 iulie – 4 august 2006 • Supliment săptămînal gratuit realizat de EDITURA POLIROM și „GAZETA DE SUD“ • Apare sîmbăta • e-mail: supliment@polirom.ro

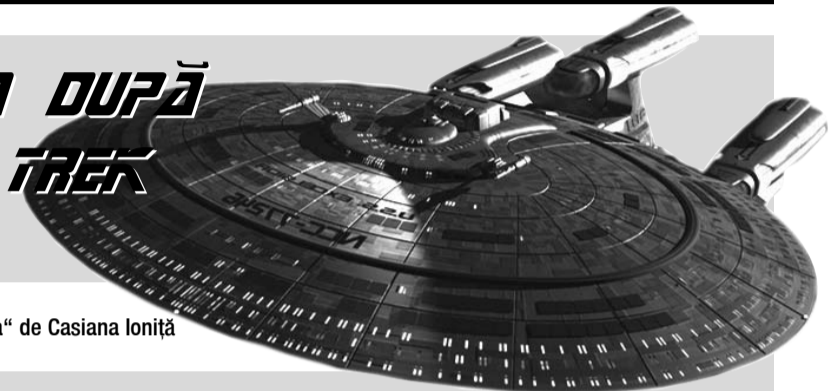

„Colecția de vară“,
despre un altfel
de snobism

Un reportaj despre tîrgul de vară
de la Muzeul Țăranului Român

PAGINA
2

**LUMEA DUPĂ
STAR TREK**

PAGINA
4

„Lamerica“ de Casiana Ioniță

Amintiri despre marile iubiri

Cum a venit iubirea, cum s-a instalat, ce-am făcut cu ea?
Am trăit-o, ne-am plictisit cu ea? Sau i-am dat cu piciorul,
după care ne-am continuat viața în lungi suspine? Cum arată
le grand amour? E după chipul și asemănarea noastră?
Ne ajută marea iubire să creștem sau, dimpotrivă, ne leagă de

mîini și de picioare lîngă ea? „Suplimentul de cultură“ vă invită
la o „dezbateră“ de vacanță despre Marele Amor.

Texte de **Adrian Buz, Șerban Foarță, Nora Iuga, Octavian
Soviany, Angela Marinescu, Vasile Ernu și Mariana Gorczyca**

Un dosar de Elena Vlădăreanu în PAGINILE 10-12

Antoaneta Zaharia:

„Garsoniera am vîndut-o“

Antoaneta Zaharia nu s-a mulțumit doar cu teatrul
și s-a apucat de scris. Cartea ei de debut –
Garsonieră în centru – semnaleză trendul în
relațiile sentimentale ale tinerilor maturi.

Citiți interviul din PAGINILE 8-9

Poveste din Pamplona:

Mai bine pe margine decît în coarne

Pamplona e locul mitologiilor
mici, personale, al turiștilor
asiatici care pozează taurul
înfuriat, al comerțului și al
veseliei, al studentelor la
arte care vin să admire
toreadorii (după ce au văzut
Hable con ella) și al
militanților pentru drepturile
animalelor, care protestează
în fiecare an goi pe străzi.

PAGINA 3

Lucian Dan TEODOROVICI

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Ce înseamnă „grupuri de interese“?

De vreun an, în vocabularul românilor au pătruns, dinspre politică, o serie de sintagme pe care toată lumea pare să le înțeleagă, dar nimeni nu e, la o adică, în stare să le explice. Să le justifice, mai bine spus. Nici măcar – sau mai ales – cei care le-au lansat spre consumul public. De exemplu, o sintagmă atât de dragă președintelui, care pare să acopere ceva extrem de grav, precum „grupuri de interese“.

Cînd ne gândim la grupuri de interese, noi, oamenii obișnuiți, ne gândim automat, firește, și la câteva alte noțiuni precum „corupție“, „dezinteres față de cetățeni“, ba chiar cei dintre noi care sînt simpatizanți de-ai lui Vadim se gîndesc de-a dreptul la mafie, cu accent pe *i*. Întrebarea care se pune însă e ce înțelege președintele prin „grupuri de interese“. Pentru că, dacă înțelege același lucru ca și noi, simpatizanți sau nesimpatizanți ai lui Vadim, atunci se află într-o culpă teribilă, acceptînd să lucreze alături de, cum îl consideră el, tătucul grupurilor de interese din România, recte Călin Popescu Tăriceanu. Dacă așa vede Traian Băsescu grupurile de interese, ar trebui să iasă în fața națiunii, să indice acuzator spre ele. Apoi să se prezinte în fața justiției și să le numească. Pentru că altfel președintele nostru calomniază cu insistență. Dacă însă înțelege altceva, ceva ce noi, oamenii obișnuiți, nu putem percepe, datorită președintelui nostru e să vină și să ne lămurească. Poate că în viziunea lui Băsescu, premierul Tăriceanu conduce niște grupuri de interese naționale sau de interese economice sau de interese de integrare. Atunci, absolut firesc, am vrea să știm și noi, să îl felicităm pe prim-ministru, să ne bucurăm că ne guvernează un om atât de capabil.

Lăsînd însă deoparte derizoriul situației, este evident că Traian Băsescu și-a construit, probabil încă de la preluarea puterii, un plan de trecere pe linie moartă a PNL-ului. Da, a PNL-ului, și nu, cum s-ar putea crede, a lui Călin Popescu Tăriceanu, căci în acest caz miza ar fi fost prea mică, ba chiar stupidă – ce interes ar avea Băsescu, șef nici măcar din umbră, ci autoritar al PD-ului, să-l înlocuiască pe Tăriceanu cu un președinte liberal mai popular, care ar scădea din voturile democraților? Și, pentru a-și atinge scopul, a trecut la atacuri murdare, sub centură, intensificate în ultimul timp prin racolarea unor liberali de față, precum trioul Muscă-Stoica-Stolojan, care și-au dovedit atașamentul doctrinar cînd au militat pentru transformarea PNL-ului în partid popular.

Am discutat, de curînd, cu mai mulți prieteni, care își exprimau vehement indignarea față de nerușinarea lui Tăriceanu de a cere retragerea trupelor din Irak. La argumentul că pînă la urmă cererea e una obișnuită, chiar necesară în actualul context european, mi s-a răspuns: „Da, dar nu așa cum a făcut-o“. Și-atunci, firește, a urmat întrebarea: „Dar de ce a fost în neregulă cum a făcut-o?". Nici unul dintre prietenii cu care am purtat discuțiile nu a fost capabil să-mi explice ce a fost în neregulă, dar toți știau că a fost ceva, întrucît a zis și președintele că nu trebuia făcut așa. Dar cum?

Sigur că prezentarea unei situații personale n-are nici un fel de valoare, nici măcar sociologică. Însă sînt convins că mulți dintre cititori au avut, la rîndu-le, asemenea discuții. Iar faptul că președintele lansează acuze nu numai fără a le proba, dar fără a da măcar o explicație pentru ce realitate acoperă ele e, oricum, mai mult decît vizibil. Singura problemă a lui Traian Băsescu în momentul de față este că tot mai mulți oameni încep să se prîndă de trucurile pe care le folosește. Iar Tăriceanu tinde să devină, încetul cu încetul, o victimă în ochii oamenilor, iar victimele atrag simpatii. Așa că președintele va trebui, în curînd, să vină nu numai cu explicații ale acuzelor, ci chiar cu aplicații practice. Abia dacă va putea să facă așa ceva, Traian Băsescu va face primul pas dinspre politicizm spre politică.

„Colecția de vară“, despre un altfel de snobism

Muzeul Țăranului Român (MȚR) încearcă de cîțiva ani buni să impună o modă: vestimentară, gastronomică, a decorării interioare. Într-un cuvînt, o modă culturală. Ceea ce nu e rău. Numai că ultimele tîrguri organizate la MȚR, prin care această modă trebuie să ajungă la oameni, mă fac să cred că instituția se îndreaptă în realitate spre crearea unui nou snobism, așa cum este Vama Veche *made by* „Salvați Vama Veche“. Ceea ce nu mai e chiar bine.

Elena Vlădăreanu

Săptămîna trecută, Muzeul Țăranului Român din Capitală și-a propus să lanseze „Colecția de vară“, print-un tîrg de țesături și accesorii de inspirație rurală. Un eveniment care ar fi putut fi insolit, mai ales că vara peisajul cultural al Bucureștiului este destul de arid. „Colecția de vară“ însă s-a dovedit a fi un tîrg mai sărăcăcios decît altele organizate în același spațiu, cu standuri care îți induceau un pronunțat sentiment de depresie. Pe lîngă cele cîteva bătrînele *autentice*, care vindeau la prețuri adaptate la capitalism însă, la Muzeu s-au strîns și speculanțele care, la alte tîrguri, își vindeau marfa în fața Muzeului. Cu țoale ponosite, țesături mîncate de molii, haine pătate, de timp sau de grăsime, încercau să-i atragă pe vizitatori – puțini în ziua deschiderii –, impunîndu-le niște prețuri uluitoare. De exemplu, o covertură mîncată de molii, e drept, cusută cu fir de metal, cos-

ta nici mai mult, nici mai puțin de 500 de lei noi. În acest caz, vechimea este într-adevăr o calitate. Același lucru se poate spune despre celelalte țesături comercializate: în sumele mari solicitate intrau de bună seamă și pețele. Numai că și aici, ca în orice situație în care reclama te orbește și nu mai vezi defectele produsului, se găsesc oameni care să scoată milioane din buzunar doar pentru că dă bine să fii rustic și să ieși la shopping la Muzeu.

Cum nu e cool să pui problema

Cît privește lucrurile noi, impecabile, prețurile practicate pentru acestea bat prețurile din magazinele de firmă din Capitală. Ca să fii *trendy* din punctul de vedere de vedere înseamnă să afigurezi cît mai multe produse cumpărate de la MȚR. Vă propun o socoteală simplă, făcînd, desigur, o medie a prețurilor. O-pinci de piele: 30 de lei. Fustă multicoloră țigănească: 300 de

© foto: Elena Vlădăreanu

lei. Ie brodată (nouă): 130 de lei. Ie brodată (veche), pătată: 70-80 de lei. Cercei: 30 de lei. Brățara de lemn: 30 de lei. Colier de lemn: 28 de lei. Geantă de piele: 240 de lei. Traistă de lînă: 30 de lei. Se încumetă cineva să calculeze? Despre asta nu prea se vorbește pentru că nu e *cool* să

pui problema așa. Pentru că produsele comercializate la tîrgurile de la MȚR sînt „autentice“, obligatoriu „frumoase“ și „adorabile“. Nu am auzit pe nimeni plîngîndu-se de prețurile exorbitante și de calitatea îndoielnică a produselor.

Reproșurile mele se păstrează și pentru bufetul din incinta Muzeului, care profită din plin de vizitatorii tîrgului.

Asta nu înseamnă că pun sub semnul întrebării avantajele pentru Muzeu: un tîrg, mai ales cel de Mărtisor sau cel de Moș Nicolae, aduce Muzeului cumpărători-potențiali vizitatori. Și, vorba aceea, scopul scuză mijloacele...

'telectualii

Cezar AVRAMESCU

PIUNEZE

Nu bănuiam ce zarvă va stîrni subiectul de la bac despre intelectuali; cîte pasiuni, cîte întrebări. Am făcut și eu o încercare stringînd pe stradă „intelectualule!“ S-a întors spre mine unul cu moaca în consecință și mi-a ripostat: „Te rog să nu mă jighești; eu sînt pesedist“.

Un prieten medic mi-a povestit că a venit la el un om speriat și l-a implorat: „Doctore, vezi ce-i cu mine“. După analize i-a spus că e seropozitiv. „Slavă Domnului!“ a ripostat bolnavul. „Credeam că sînt intelectual!“ Doctorul l-a liniștit spunîndu-i că *intelectualita* nu e contagioasă și că la noi este pe cale de dispariție datorită intervenției energice și responsabile a sistemului de învățămînt. Culmea e că, molipsit de modă, cătelul meu a început să aibă comportament de intelectual; latră aiurea și mușcă pe la spate.

Să fim sinceri, cînd întîlnești un intelectual e o plăcere să-l auzi vorbind. Cînd sînt doi, e o desfătare să le urmărești dialogul. Cînd sînt mai mulți la un loc se ceartă între ei. Totuși e greu să găsești mijloacele pentru a decide dacă o anumită persoană poate fi acuzată că este intelectual. Iliescu găsise un procedeu eficient. Îi spărgeai capul cu o bită sau cazma; dacă avea ceva în cap, înseamnă

că era intelectual. În acest caz era obligatoriu să se strige „moarte intelectualilor!“ Ceea ce, de fapt, se și întîmplase. Iliescu n-a fost omorît; ceea ce era de demonstrat. Iliescu își începea cuvîntările astfel: „Dragi tovarăși și pretini; muncitori, țărani, ingineri, intelectuali“. Acu' să nu credeți că el l-a omorît pe nea' Nicu pentru că acesta ar fi fost prea intelectual, ci din cauză că, deși cu greutate, Ceaușescu putea vorbi.

Urmărind diversele reclame pe Internet, constat că nu se acordă prea mare atenție intelectualilor. Astfel, am văzut multe propuneri de mărire a penisului, dar nici una de mărire a „cerebelului“. Dar puțini știu ce e acesta. Cu vreo 30 de ani în urmă, un candidat la Facultatea de Medicină, în teza de anatomie, a dat o definiție genială: „Cerebelul e un organ de nutriție situat în cutia toracică. La noi în țară cel mai mare cerebel îl are tov. Nicolae Ceaușescu, așa cum a demonstrat în activitatea sa revoluționară“. Azi, oare cine are cel mai mare „cerebel“?

Totuși, la noi intelectualii au început să fie căutați, în special pentru a redacta și scrie diverse anunțuri. Astfel, la mine-n cartier, în vitrina cîrciumii lui nea' Gogu, un mesaj intelectual ne informează că acolo

se cumpără „stichle“. Pe peretele lateral, sub lozinca neștersă (și în inima multora) „Votați PSD“, un intelectual indignat exclamă: „Nu vă *peșafi* pe perete, bă nenorociților“. De atunci, pe acel perete urineză numai oamenii simții.

În ultima vreme a apărut și intelectualul de tip nou, care nu numai că cercetează, dar este la rîndul său cercetat de organele în drept. Unul dintre marile lor merite este... *dezvoltarea limbii române prin expresii de o plasticitate extrem de expresivă...* Expresii ca „hai sictir, bă nenorocitele!“ sau „fă, tu nu ești ziaristă, ești o vacă!“ sînt, s-o recunoaștem, geniale. Ca și expresia mea care urmează: „Incultura, mirlănia și hoția/ Salvează România!“.

Avem însă și intelectuali rafinați. Unul colecționează tablouri, ouă și dosare penale. Altul, super-rafinat, colecționează frumuseți feminine. Ultima achiziție, mai înaltă decît el cu 20 cm, mai tînără cu 30 de ani, este pură și azurie încît numai pe Coasta de Azur se simte bine. Rima anatomică la „azur“ reprezintă regiunea corpului care, după o declarație a cuplului, le oferă plăcerea absolută.

Radu Pavel GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Cum ne-am salvat de comunism prin consumism (I)

Tocmai am citit într-o gazetă literară că una dintre caracteristicile comunismului trăit pe viu în România a fost aceea că pînă și divertismentul media era uniformizat și controlat. Cum ar veni, toți ne uitam la televizor la aceleași filme și emisiuni bine selectate, toți ascultam aceleași programe radio insipide, mergeam la aceleași spectacole și așa mai departe.

Ei bine, măcar din acest punct de vedere mă bucur că de fapt lucrurile n-au stat așa. Sigur, au existat nefericiți care n-au avut acces decît la programele radio-TV naționale, dar au existat și mulți, foarte mulți români care se nutreau cu surse de divertisment alternative și deloc uniforme. Dacă ar fi putut vedea cineva de sus România anilor '80 într-un plan mai detaliat, ar fi văzut cum antenele televizoarelor erau orientate ca razele solare, dinspre centru spre marginea țării, indiferent care va fi fost marginea cea mai apropiată. Muntenii (și bucureștenii) își amintesc de programele bulgărești. Cei din Moldova se mulțumeau cu rușii, care – în toiul perestroikăi – aveau emisiuni TV mult mai bune decît cele autohtone (ceea ce, dacă e să ne amintim, nu era deloc greu). În Transilvania se urmăreau televiziunile ungurești, a căror mare problemă era însă că presupuneau cunoașterea limbii maghiare – căci în Ungaria și Clint Eastwood, și Sophia Loren vorbesc ungurește la televizor. Iar în Banat...

Am senzația că locuitorii Banatului au fost cei mai norocoși. Noi am fost vecini cu o țară care pe atunci era cea mai aproape de modelul occidental din mai toate punctele de vedere. Iar la divertisment cred că diferențele între Iugoslavia și Europa de Vest erau minime. Îmi amintesc că pe atunci, prin 1980 și ceva, pentru adolescenți programul TV începea noaptea pe la 1-2, cu faimosul „Program Plus” al iugoslavilor. În vreme ce în România orele de emisie se reduceau pînă la două pe zi, noi urmăream două – chiar trei – canale de televiziune ce emiteau pînă pe la 3-4 dimineața. În timp ce TVR-ul acelor vremi era îmbibat de propagandă naționalist-comunistă, noi ne distram cu sitcomuri, filme de groază și chiar filme pornografice *hard* (o dată pe săptămînă, vineri noaptea). Iar la radiourile iugoslave ascultam tocurile muzicale occidentale și mai prindeam apoi și videoclipuri cu Madonna, Depeche Mode, Duran Duran și alți idoli ai vremilor noastre.

Uite, așa a trecut comunismul naționalist pe lângă noi. Ne-am mai ascuns. Ne-am refugiat în programele urmărite noaptea pe furiș, să nu-i trezim pe bunicii noștri, ca să vadă cît de mult curent electric consumăm (o obsesie a generației lor chinuite). Mi-am amintit de vremurile acelea recent, cînd am pus mîna pe cîteva episoade dintr-un sitcom britanic faimos, *Allo, Allo*, ale cărui episoade le urmăream noaptea ca să le rememorăm și să le comentăm a doua zi. Tot atunci am văzut zeci și zeci de episoade din *Cheers*. Și din alt sitcom simpatic – *Alf*. Eram fan al serialului polițist *Midnight Caller*. Vineri seara pe la 9 nu pierdeam un episod din serialul SF *Galaktika*. Ce să-i faci? Puștani... În schimb, femeile mai educate din orașele bănățene – și cele de prin sate – urmăreau cu sfîrșenie o *soap opera* mai tare ca *Dallas*-ul: *Dynasty*, saga familiei Carrington, cu Joan Collins, Linda Evans, John Forsythe... Și mai erau și faimoasele *filmști maraton*, cînd iugoslavii transmiteau filme fără întrerupere timp de 48 de ore. Atunci productivitatea muncii în zonă scădea brusc și oamenii se îmbolnăveau subit – sau, oricum, aveau certificate medicale, așa că nu mai dădeau pe la lucru.

S-a stins din viață actorul Virgil Flonda

Joi, 27 iulie, a încetat din viață directorul artistic al Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu, actorul Virgil Flonda. „Flonda a fost un artist care a știut întotdeauna să se joace cu propria creativitate, poate mai bine decît mulți alți actori. Un om cu o jovialitate și un simț al umorului remarcabile, a fost coloana vertebrală și punctul constant de echilibru al teatrului sibian. Amintirea domnului Virgil Flonda va rămîne vie în fiecare zi în sufletul celor care l-au cunoscut”, se afirmă într-un comunicat dat publicității de colectivul Teatrului „Radu Stanca”.

Dintre spectacolele în care a jucat Virgil Flonda în ultimii ani amintim: 2005 – Vladimir – *Așteptîndu-l pe Godot* de S. Beckett, regia Silviu Purcărete; 2003 – *Cumnata lui Pantagruel*, omagiu lui Rabelais, regia Silviu Purcărete; 2002 – *Iago – Othello ? !*, adaptare după W. Shakespeare, regia Andriy Zholdak; 2001 – *Pilafuri și parfum de măgar*, după Cartea celor 1001 de nopți, regia Silviu Purcărete; 2000 – *Mișkin – Idiotul*, după Dostoievski, regia Andriy Zholdak.

Mai bine pe margine decît în coarne

Poveste din Pamplona

De cînd a început să fie ținută socoteala (adică de prin anul 1924), în Pamplona au murit 13 oameni împunși de tauri. Ultima lovitură fatală s-a petrecut în 1995, iar anul acesta, pe 6 iulie, un american a rămas parțial paralizat în urma unei *vaquilla* – o simulare de corrida, în care toreadorii neprofesioniști ațîță vreo cinci vaci un pic mai mari decît cele de la țară și un pic mai mici decît taurii din arenă. Cam asta e, în mare, ce ne spune presa despre Pamplona (minus explicația cu *vaquilla* și plus istoriile cu Hemingway): o sărbătoare crudă, unde mor oameni și animale.

Luiza Vasiliu

Se pierde însă din vedere un detaliu foarte important: numărul celor care participă la cursele matinale cu tauri (curse care durează între 2 și 3 minute, pe o distanță mai mică de un kilometru) e incomparabil mai mic decît al celor care beau de dimineață pînă seara sangria, vin, kalimotxo și dansează euforic pe străzi. Pamplonezii, știind că cei mai mulți răniți sînt turiști neexperimentați, nu încetează să le recomande doritorilor de *encierro* să nu participe la cursă dacă au băut „ceva” cu o seară înainte. Mai bine să stai pe margine decît să fii luat în coarne.

Multe vorbe despre tauri și puține despre San Fermín, patronul diocezei și al sărbătorii din Pamplona, al viticultorilor și al brutarilor. Fiu de senator roman, Fermín s-a convertit la creștinism, a fost episcop în Spania și a murit decapitat la Amiens, în 303. În secolul al XVI-lea, prin punerea la olaltă a trei

sărbători diferite (cea religioasă, cea comercială și cea care celebra corrida), a luat naștere Festivalul San Fermín, păstrat în linii mari pînă astăzi. Deși, de la 1500 încoace, toată lumea a căscat gura la femeia cu barbă și aruncătorul de flăcări, nimeni n-a uitat de procesiunea religioasă închinată lui San Fermín. Astfel, sărbătoarea de la Pamplona a fost întotdeauna un amestec de carnaval, dezmăț alcoolic, fugăreală de tauri și sentiment religios. O *fiesta* de Ev Mediu care a supraviețuit pînă azi și atrage milioane de turiști în fiecare an.

Hemingway, cel mai celebru vizitator al pamplonezilor

Serbările încep cu o pocnitură, el *chupinazo*,

și cu salutul tradițional: „*Pamploneses, viva San Fermín, Gora San Fermín!*”.

Anul acesta, consilierul municipal Javier Eskubi (membru al unui partid de stînga) a schimbat salutul, manifestîndu-și ateismul: în loc de „Trăiască San Fermín!”, „Trăiască Sărbătorile de San Fermín!”. Lui Hemingway nu i-a fost niciodată dat să audă asemenea impietate. A fost la festival de nouă ori, din 1923 pînă în 1959, fascinat de atmosfera de-acolo și de luptele pe viață și pe moarte dintre oameni și tauri (în 1924 a fost martorul primei morți consemnate în cursa cu tauri).

Acțiunea primului său roman de succes, *The Sun Also Rises* (în spaniolă, *Fiesta*), se petrece chiar în capitala Navarrei. Hemingway e cel mai celebru vizitator al pamplonezilor, drept care i s-a ridicat și o statuie, aproape

de intrarea în arenă, pe strada ce-i poartă numele. După sinuciderea scriitorului, pe 2 iulie 1961, au fost găsite pe birou bilete de avion spre Spania și permise de intrare la luptele cu tauri.

Aceleași lupte au fost filmate de Orson Welles pentru unul dintre proiectele pe care nu le-a terminat niciodată, un *Don Quijote* care, dacă ar fi fost finalizat, s-ar fi numit: *When are you going to finish Don Quixote?* (Cînd ai de gînd să închei *Don Quijote*?).

Toate filmările pentru *Quijote* au fost făcute în august și septembrie, pentru că, așa cum explica Welles, numai atunci se puteau vedea pe cer norii cumulus, laitmotiv pe parcursul filmului. Din cauză că festivalul avea loc în iulie, scena filmată la Pamplona e singura care face excepție de la regula norilor.

Un loc al mitologiilor mici

Unele dintre cele mai frumoase fotografii făcute vreodată în timpul festivalului îi aparțin australienei Inge Morath, membră a agenției Magnum și soție a lui Arthur Miller (și el vizitator al Pamplonei în cîteva rînduri). Taurii invadează obiectivul și ies parcă din fotografie, amenințînd să calce în picioare pe oricine s-ar afla în calea lor. Nu la fel de impetuoase sînt figurile lui Giacometti și ale lui Cocteau, fotografiate de Morath. Ambii sînt relaxați și liniștiți, pentru că Morath aștepta întotdeauna ca modelele să uite de existența obiectivului. Cocteau, obosit după ce a pozat de mai multe ori în diverse colțuri ale camerei, s-a sprijinit un moment de șemineu: atunci a fost făcută poza. Cocteau a fost și el amator de corridă. Cu trei ani înainte de a muri, a călătorit la Torremolinos pentru a vedea luptele cu tauri (și a fost prins în spatele unei bărci, făcînd „ceva” cu un tînăr pescar – a fost scos din închisoare la rugămintă grijiilor autorității franceze).

Pamplona e locul mitologiilor mici, personale, al turiștilor asiatici care pozează taurul înfuriat, al americanilor excentrici care-și depășesc limitele pe spinarea bietelor animale, al comerțului și al veseliei, al studenților la arte care vin să admire toreadorii (după ce au văzut *Hable con ella*) și al militanților pentru drepturile animalelor, care protestează în fiecare an goi pe străzile din Pamplona. De aceea nu am rezistat tentației de a scrie despre mici povești tangențiale: Pamplona trebuie trăită, restul e știre senzațională la teve, cifră, statistică cu morți și litri de alcool turnat pe gîtlej.

Adriana BABEȚI

SECRETUL ADRIANEI

Hai la joc!

Poate-i o prostie și-o nesimțire să-mi stea gândul la joc când țara-i pe foc (de căldură, de furtuni, de accidente, sinucideri, dispariții, deconspirări). Și totuși nu mă pot împiedica să nu vi-l descopăr măcar pe unul din agenții mei, care de multe ori m-a scos din impas, ca un superman, de pe când aveam patru ani pînă acum, la fragedă bătrînețe. E și asta un serviciu secret sau un secret de serviciu pe care vi l-aș putea pune la picioare. Căci chiar despre picioare e vorba și despre zbunguiala lor numită dans. Ideea mi-a venit văzînd o știre prin ziarele centrale și la televizor: cum că la București, pe o alee din Cișmigiu, lumea dansează, are, n-are treabă, tango. Tipii care au copt chestia de pe Aleea Tango sînt grozavi: nu-i cunosc, dar vreau să-i felicit în gura mare pentru că și-au mutat școala de dans în parc. Și pentru că-i învață pe toți care au poftă, că-s băștrîni sau foarte tineri, călare pe ultimul val al modei sau cu pălării de ață apretată, să se simtă pentru cîteva ore la Buenos Aires pe gratis.

Mi-am împrăștiat entuziasmul în stînga și-n dreapta, dar în afara trupei suplimentist-poliromice (care voia de fapt să trimit rubrica la timp) și a lui Călin Andrei Mihăilescu, proaspăt sosit în vizită din Canada și deșălat la propriu de atîta dăntuire prin București, nimeni n-a dat, cum se zice, pe spate, ca la twist. Dimpotrivă: hai, mă, lasă-mă cu timpenniile astea; nu vezi că transpir numa' cînd stau și te-ascult? (un amic bun), vai, dragă, de cînd ai gusturi așa chici, te pomenești că te uști și la dansez pentru tine (o amică intelectuală), ce-i cu tine, fato, îți arde de zburdat? Te crezi Zorba în finala de la sol? Fă un duș rece și-ți trece, ca să bag și io o rimă (arhitectul demolator de idei), doamne apără-mă și mă ferește, cum să joace lumea în parc numa-asa, dacă nu-i nuntă sau banchet (doamna Aurica, infirmieră), a, da? E clar că te paste o depresie și-o somatizezi așa. Ia un calmepam seara la culcare (o amică psiholoagă).

Zică lumea ce-o pofti, eu o țin pe-a mea, și încă preț de vreo două rubricuțe, ca să vă lămuresc că am dreptate și ca să vă deschid cheful de joc, cine știe? O să vă povestesc cîteva întâmplări adevărate din care veți desprinde cum dansul face, la orice vîrstă, cît o doză dublă de prozac. Toate, trăite sau văzute de mine. Și-am să-ncep cu *Alunelu*. Mai țineți minte? A-lu-ne-lu a-lu-ne-lu hai la joc! Să ne fie să ne fie cu no-roc! Ci-ne-n ho-ră o să joa-ce ma-re ma-re se va face! Ci-ne n-o juca de-fel să ră-mî-nă mi-ti-te! L-am auzit și dansat prima oară în grupa mică la grădinița din Piața Axente Sever (Tms.), nemurită deja într-un roman de prozatoarele Vighi, care acum locuiește înțimplător chiar vis-à-vis. S-a întîmplat așa.

Era prin octombrie, în obsedantul deceniu. Primiserăm deja cu toții, fete și băieți, uniformă: halate albastre de sub care flendurau ciorapi lungi de bumbac bej, gri sau – la serbări – albi, prinși cu o jartieră. La orice mișcare ni se vedeau chiloții tetra lăbărtați și cîte-o bucată de piele goală rozalie între ciorapi și chiloți. De rușine, deznădejde și dor de bunica stăteam toată ziua îmbufnată și-nlăcrimată pe scaun, fără să mă joc și fără să vorbesc cu nimeni, deși trecuse aproape o lună de cînd eram la grădiniță. Pînă cînd, într-o dimineață, după ce am vărsat pe halat cafeaua cu lapte de care îmi era scîrbă, după ce Roji neni m-a spălat, după ce m-am istovit de plîns, doamna Sasu (directoarea grădiniței încă de pe vremea cînd se numea Școala de copii mici nr. 1, „așezămînt pilot“, fala învățămîntului din România anilor '30), pe care lumea o chema și-n anii '50 tot doamna Sasu, deci doamna Sasu a venit la măsura unde stăteam cu Doralina, Nadia și Hilde, a bătut din palme și a zis hai sus sus în picioare în cerc o fetiță un băiat o fetiță un băiat să învățăm alunelu. Am început să plîng în hohote și m-am încleștat cu amîndouă mîinile de scaun. N-am vrut să mă ridic și să intru în horă preț de vreun sfert de ceas, pînă cînd s-a desprins dintre copii Nelu Huțanu bilbiilă, cel mai drăguț și rău băiat din grupă. S-a apropiat de mine, m-a prins de braț, a spus hîhîhîhai lîlîla joc sîsîsîsă nîninu rîmîmîmîmîmîmică și s-a hlizit cu gura pînă la urechi. Mi-a venit și mie să zîmbesc și să mă duc după el. Am rîs cu plîns, balegă de mînz, m-am ridicat și l-am urmat ca teleghidată. M-am prins în horă între Doralina și Nelu și-am început să cînt, întii smiorcăit și lălăit, apoi tot mai tare și vioi, în timp ce tropăiam cu sîrg, la stînga, la dreapta, și îi țineam strîns de mîini, cu ochii arzînd de emoție și fericire.

Mi-ar plăcea să spun că așa am rămas pînă azi, numai că hora-i jucată cu alții, iar lîngă mine n-au cum să mai fie cei doi, din mii de motive, între care și cel mai de necrezut, anume că Nelu Huțanu a murit în septembrie 2005 intoxicat cu gaz în garsoniera lui, iar Doralina e de opt ani în comă profundă, pe aparate, într-o clinică undeva în Germania. Cînd mă gîndesc la ei, mă năpădește întii o mare durere. Apoi inima mi se ușurează și înseninează treptat, pentru că-i văd mici, în octombrie, pe cînd îmi dezvăluiau marele secret al jocului alunelu, în cerc, împreună, să ne fie să ne fie cu no-roc.

La întrebarea „există viață după ultimul episod din *Star Trek Enterprise*?“ (difuzat în mai 2005), fanii, *trekkies*, răspund cu un DA entuziast. Cum studiourile Paramount au hotărît să nu mai producă deocamdată nici o continuare a serialului (devenit și film), cărți sau aproape orice alt fel de produs, fanii se ocupă de noua viață a *Star Trek*-ului. În definitiv, o utopie precum cea propusă de serialul din anii '60 și prelucrată de fiecare nouă producție *Star Trek* nu poate fi lăsată deoparte atît de ușor. Trăim în plină utopie acum, cînd sînt posibile lucruri greu de închipuit la lansarea serialului.

Casiana IONIȚĂ

LAMERICA

fan ce vrea măcar o insignă, nu-mai bună pentru dat comanda *Engage!* de pe platoul *Star Trek*.

Căpitanul Picard ești tu

Poate și mai dificil de imaginat pentru anii '60 decît liciția de la Christie's ar fi fost puterea pe care au ajuns să o aibă fanii *Star Trek*. În anii '80 au apărut fanzinele „Star Trek“, reviste publicate neoficial de fani, majoritatea femei de vîrsta a doua. Textele lor dezvoltau alte povești în jurul personajelor serialului. Foarte multe dintre ele erau istorii erotice homosexuale între personaje precum Kirk și Spock, ceea ce face ca numerele de colecție din *fanzines* să fie în continuare nerecomandate cititorilor sub 18 ani.

Pare normal ca tocmai *trekkies* să fie printre cei ce folosesc cele mai noi tehnologii pentru a dezvolta fire narrative paralele în *fan films*. Dacă fanzinele „Star Trek“ erau distribuite clandestin, xeroxate în vremea în care copiatorul era o invenție la fel de mare și de controversată precum proiectele „Google“ de acum, în

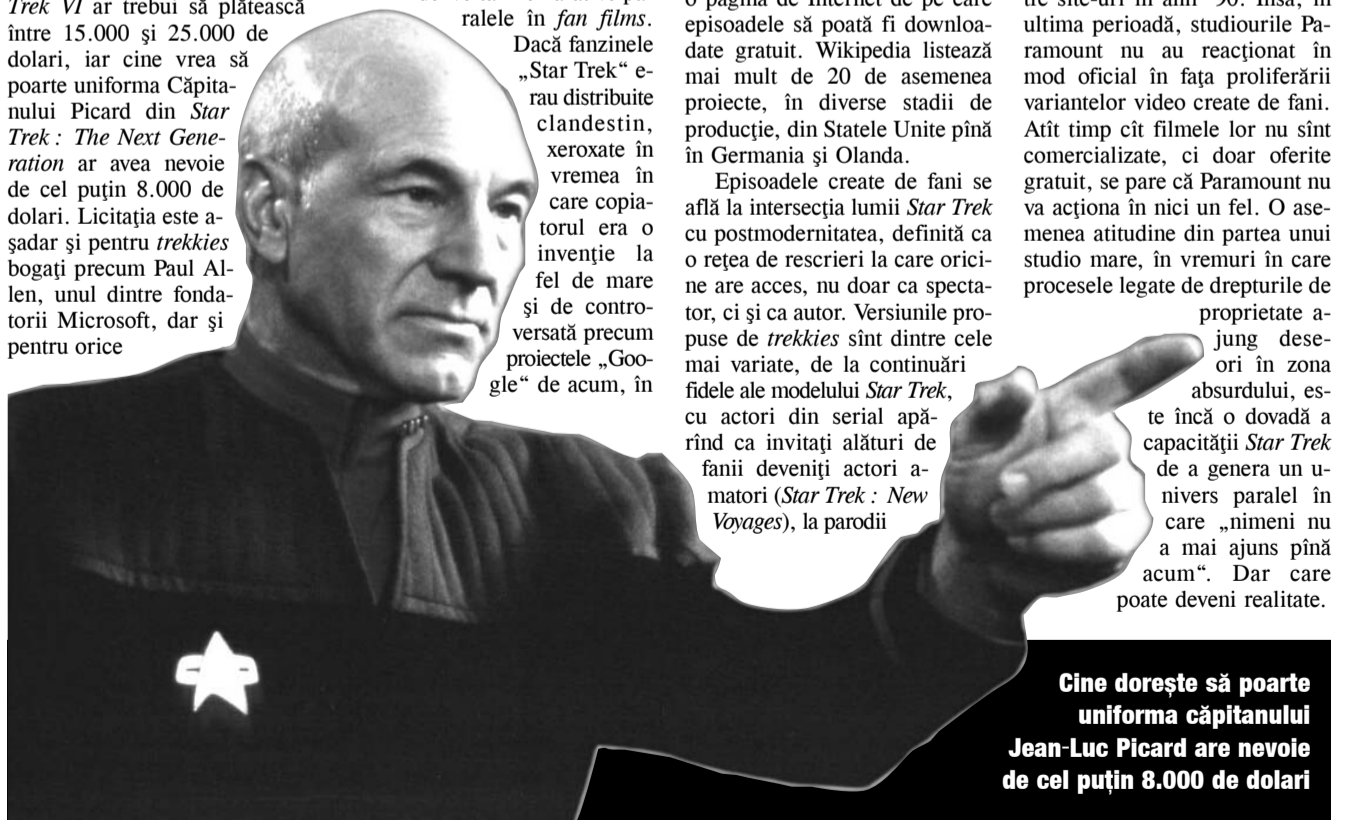

Star Trek: The Next Generation – seria cu cel mai mare succes în România

ultimii ani fanii au început să filmeze propriile episoade din *Star Trek*. Sînt suficiente o cameră de filmat de amatori, niște accesorii născocite, cumpărate de pe E-bay sau poate de la viitoarea licitație organizată de Christie's, un program de editare video, preferabil cu efecte speciale, și o pagină de Internet de pe care episoadele să poată fi downloadate gratuit. Wikipedia listează mai mult de 20 de asemenea proiecte, în diverse stadii de producție, din Statele Unite pînă în Germania și Olanda.

Episoadele create de fani se află la intersecția lumii *Star Trek* cu postmodernitatea, definită ca o rețea de rescieri la care oricine are acces, nu doar ca spectator, ci și ca autor. Versiunile propuse de *trekkies* sînt dintre cele mai variate, de la continuări fidele ale modelului *Star Trek*, cu actori din serial apărînd ca invitați alături de fanii deveniți actori amatori (*Star Trek: New Voyages*), la parodii

animate (*Star Wreck* și *Stone Trek*, un fel de *Star Trek* suprapus cu *The Flintstones*). În cazul fazinelor și al altor texte legate de *Star Trek*, Viacom, deținătorii drepturilor de autor pentru franciza „Star Trek“, au amenințat fanii creatori cu acțiuni legale și au reușit să închidă o parte dintre site-uri în anii '90. Însă, în ultima perioadă, studiourile Paramount nu au reacționat în mod oficial în fața proliferării variantelor video create de fani. Atît timp cît filmele lor nu sînt comercializate, ci doar oferite gratuit, se pare că Paramount nu va acționa în nici un fel. O asemenea atitudine din partea unui studio mare, în vremuri în care procesele legate de drepturile de proprietate ajung deseori în zona absurdului, este încă o dovadă a capacității *Star Trek* de a genera un univers paralel în care „nimeni nu a mai ajuns pînă acum“. Dar care poate deveni realitate.

Cine dorește să poarte uniforma căpitanului Jean-Luc Picard are nevoie de cel puțin 8.000 de dolari

Florin LĂZĂRESCU (flazarescu@yahoo.com)

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Alex SAVITESCU

LA LOC teleCOMANDA

Țara celor 1.000 de CP în V (Călin Popești în Viteză)*

Bill Harley și Walter Davidson au ajuns, în sfârșit, vedete și în România. La 103 ani de când ei au pus la cale cea mai celebră marcă de motociclete din lume, li s-a făcut onoarea de-a le fi rostite numele la toate jurnalele de știri de la-nceputul săptămânii. Dacă premierul Tăriceanu nu făcea greșeala, așa duios numită, de a „nu adapta viteza la condițiile de trafic” (*apud* Poliția Română), probabil că măcar un șert dintre cei care se uită la știri nu aflau de H&D, iar peste jumătate nu aveau ocazia să aflu cum arată „în carne și oase” o asemenea motocicletă.

Un asemenea subiect picat fix în mijlocul caniculei e mai bun decât un pahar cu apă rece pentru știristii noștri. „Bomba” detonată de premier pe-o șosea de lângă București a fost tratată, nici nu se putea altfel, cu mare simț de răspundere de editorii jurnalelor. Marți seara, la vreo două ore de la incident, emisiunea lui Cornel Nistorescu de pe Realitatea TV împărțea ecranul, frățeste, pe din două, cu imagini de la locul faptei și de la Spitalul Elias, acolo unde se afla prim-ministrul. O zi mai târziu, subiectul Hayssam (tot un fel de accident, în lanț, pe axa DIE-SIE-mie-ție) a fost eclipsat clar de nefericitul incident. Pe ProTV, Cătălin Radu Tânase era undeva la Corbeanca, transmîțînd panicat diverse chestiuni despre motocicliștii patriei noastre, care-l împresurau. Evident, Antena 1 a atacat și ea subiectul mării comunități a posesorilor de motoare pe două roți; am aflat, astfel, că mai mulți posesori de Harley-uri au vrut să-l viziteze pe premier, „în spirit de solidaritate”. Peste toate relatările reporterilor s-a detașat o probabilită reconstituire a faptelor făcută de un motociclist: „Cînd i-a lovit mașina, cred că șoferul l-a înjurat ca la ușa cortului. Iar cînd a văzut cine l-a lovit, a zis doar: «Să trăiți, dom' prim-ministrul!»”. Capac a pus o nouă emisiune din seria „senzaționalurilor” lui Dan Diaconescu; n-am urmărit-o, însă am reținut doar că era vorba, se putea altfel, despre o reconstituire cu „noi elemente” a accidentului auto-moto.

Ce e de-a dreptul interesant din toată această tărașenie – înclinația spre încălcarea legilor rutiere a aleșilor noștri. Președintele, vizibil „bine dispus” (ca să fim *politically correct*) după o sprîtuială cu Gigi Becali și echipa Stelei, s-a suit la volanul mașinii sale, demarînd voios cu cîteva zeci de noduri spre „Cotro”. Premierul, ca un adevărat star rock al anilor '80, rulează cu caii săi putere pe lângă București, reușind să avarieze un „partener la trafic care circula regulamentar” (iarăși, ce frumoasă e limba agenților de circulație!) și să își rupă un picior.

Pînă mai ieri, se spunea că politicienii fac agenda publică, provoacă teme de știri și de talk-show-uri. Mai nou, tot ei au ajuns să facă și agenda „reflexiilor rutiere”, ocupînd cu generozitate și spectrul „știrilor de la ora 5”. Ne putem aștepta, pe viitor, ca alții colegi de-ai lor să le copieze „strategia”. Poate vom afla de la știri că Emil Boc a reușit să se catapulteze în ultimul moment dintr-un MIG 21, în timp ce făcea naveta Cluj-București; și că Mircea Geoană a încurcat circulația feroviară în timp ce inaugura clădirea proaspăt vopsită a unei halte dintr-un sat vasluian, deraind cu o drezină pe „calea de rulare” a Intercity-ului Iași-București.

* Acest text se dedică unui fost șef al poliției dintr-o țară scandinavă, care și-a dat demisia după ce a fost prins că a mers cu viteză prea mare la o oră țîrzie din noapte.

Etica scriitorului față de personajele sale

Invitat la o emisiune televizată, am fost întrebat despre ce scriu în cărțile mele. „Despre oameni”, zic. „Despre ce oameni?” „Ei, despre unul, despre altul. Despre oamenii pe care îi văd întîmplător, chiar și despre cei apropiați, vecini, rude etc.” A urmat o întrebare la care nu m-am gîndit niciodată: „Și chestia asta nu încalcă regulile eticii?” Adică, cu ce drept tu, cetățeanul Lăzărescu, te legi de viețile oamenilor și le expui public?

Am simțit brusc îndemnul unui drăcușor să mă leg de un domn din spatele camerelor de filmat, care lăcuia liniștit o scîndură, total furat de munca sa: „Vreți să ziceți că, dacă spun acum de domnul care lăcuiește în culise, nu e etic?!”. M-am abținut însă. Într-adevăr, nu era etic. Omul ar fi dat strîmb cu pensulul dacă s-ar fi văzut la televizor prin ochii mei, s-ar fi simțit cumva luat ca din oală sau ca și cum s-ar fi aflat într-un veceu public și s-ar fi deschis brusc ușa. Nu era etic să spun atunci, la televizor, dar uite că nu văd nici o problemă să scriu despre asta acum. Atunci, *live*, ar fi fost un om nevinovat, de a cărui viață n-aveam dreptul să mă leg. Acum e un simplu personaj fictiv, rămas agățat undeva în memoria mea. Acum n-are de ce să se supere. Nu știu nimic altceva despre el, n-am prins decât o fază banală din existența lui. Poate fi un geniu sau un idiot, un om de treabă sau un ticălos, care-și vede de viața intimă. Acum pot să-mi închipui ce

vreau – că e căsătorit cu o femeie îmbrăcată în rochie albastră, că are doi copii cu care se plimbă cu rolele prin Centru sau se dau huța în parcul din spatele blocului –, dar nu încalc regulile eticii. De fapt, nu fac nimic altceva decât să spun ceea ce văd eu, adică să povestesc mereu despre mine. Le-am răspuns că nu-mi aleg personajele, ci ele mă aleg pe mine. Sau, mă rog, există totdeauna ceva (sau cineva) care-mi dă ghes: „Scrie-bă, despre asta!”. Dacă un om comite „o fază”, nu e vina mea că o povestesc, e vina lui că a făcut-o. Sau, mai bine zis, e faza mea, pentru că mi-o însușesc povestind-o. Dacă Ralu îmi spune despre un cerșetor care împrumută cărți de rugăciuni de la librăria Junimea (pe care le returnează conștiincios) și eu scriu despre el, a cui e povestirea? A cerșetorului? A librăriei care împrumută cărțile? A Raluicăi? A celor care citesc? Este frumos (a se citi etic) așa?! Habar n-am. Îmi amintesc că, în cartea mea de debut, am avut naivita-

tea de a scrie despre oamenii din satul părinților mei, păstrînd, în unele cazuri, chiar și numele lor reale.

Unii s-au supărat de cum i-am „prezentat”, alții s-au bucurat și chiar se mindresc cu asta (de exemplu, Nea Grigore, frizerul, despre care o să scriu la un moment dat o povestire întreagă, pornind de la frica pe care mi-o dădea cînd își apropia mașina de tuns de capul meu: mă temeam să nu-mi rețeze urechile).

Dar au fost și cazuri de oameni care s-au supărat pentru că nu i-am pomenit deloc. M-am trezit într-o zi la poartă cu văcarul din sat, care a venit să-mi povestească viața lui, ca să-l trec și pe el într-o carte. Avea la el și o sticlă de țuică, vrînd cumva să mă mituiească. De ce și-a dorit asta, iar nu știu. Cert e că am povestit despre el la televizor. A văzut emisiunea și a doua zi a venit la mama bucuroș, zicînd: „Eu eram ăla. Le-am spus și copiilor. Eu eram ăla!”.

Suplimentul lui JUP

Bobo și Bobi

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

Maaaaari români

De ceva vreme am învățat să scriu și să citesc literale mici. Fără falsă modestie. Și am descoperit astfel că pe Internet românii votează români. Pe cei mai mari. De preferință morți. Și au voie și minorii la vot. Înseamnă că va câștiga Scooby Doo. Ba nu, că nu e român. Nici mă-sa nu e.

întîlni pe Nadia Comăneci, învingătoarea din cafeala cu Richard Urmbrand, care, nedorind să recurgă la violență, a abandonat.

Mihai Eminescu nu poate avea mari probleme cu Mircea Eliade, care, purtînd ochelari de citit, și nu de distanță, va nimeri probabil vreo somnoroasă pășărică, și nu scăfîrlia genului pus-tiu.

Și personajele de desene animate nu pot fi votate. A, ba da, uite-l pe Jiji. Între Decebal și Ceaușescu. Hai, Jiji! Omoară-i, rupe-le cotoaiele! Las', că ăsta-i de-abia antrenamentul, tu ajungi sotto președinte. Ici-colo cite un fotbalist, ceea ce-i bine, mai ales Rădoi, de moral. În rest, nimic de reproșat.

Ceaușescu încă trăiește, după cum zice și Ada. Însă marea cafeală se dă în top ten, unde, citez de pe saitul 'teverului', „i-ați desemnat pe cei 10 mari români care se vor duela pentru titlul de cel mai valoros român al tuturor timpurilor”. Aha, deci se lasă cu dueluri. Ia să vedem: în primul duel îi băgăm pe Al.I. Cuza și pe Carol I, că am impresia că fu o săpătură.

Poc! Și Carol cade ca un sac de barabule. Pe urmă Cuza o va

De asemeni, nu va rezista nici mareșalul Antonescu lovituri peste bot cu Coloana Infinitului ținută strîns de celălalt capăt de proprietar.

Însă evenimentul major al seriei va fi cu siguranță confruntarea dintre Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare, doi Domni cu stiluri de luptă diferite. MV va da cu barda și-i va zdreli lui Ștefan chelea di pi chept, lucru care ustură tare, și probabil moldoveanul va da cu carata și cu paloșul, cu săte și determinare maximă.

Cred că va câștiga Ștefan, dar nu îl văd prea bine în finala cu Al.I. Cuza, mai ales dacă trage vreun chiolhan pe la Cotnari și la ora meciului vine cu capul cit oboroaca.

Bobo

Radio România Cultural

Când vine vorba de cultură, o discuție care începe într-un fel se poate termina cu totul altfel

Emma Stere, Attila Vizauer și invitații lor celebri aduc vorba de cultură într-o întîlnire, posibil polemică

În fiecare zi de luni până vineri de la ora 12.00

Vorba de Cultură

vă propune mari teme mari preocupări mari obsesii ale zilelor noastre

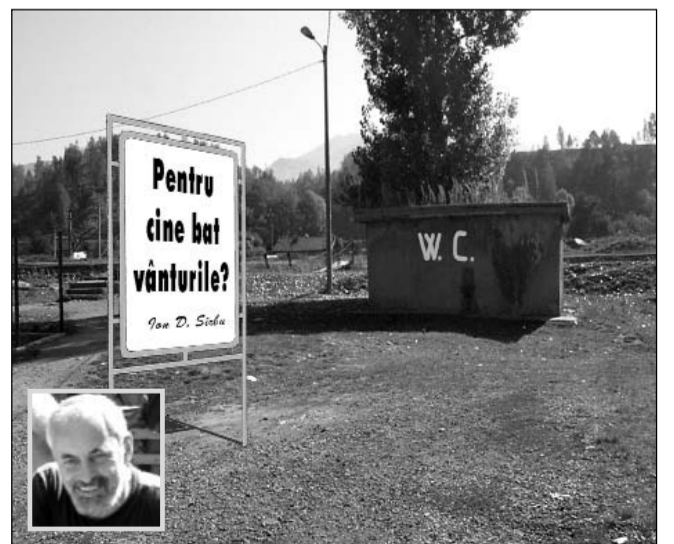
fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

Salutări din Petrila de la Ion D. Sîrbu

de ION BARBU

hobbitul@yahoo.com: Emil BRUMARU
abbsurdica@yahoo.com: Ada MILEA

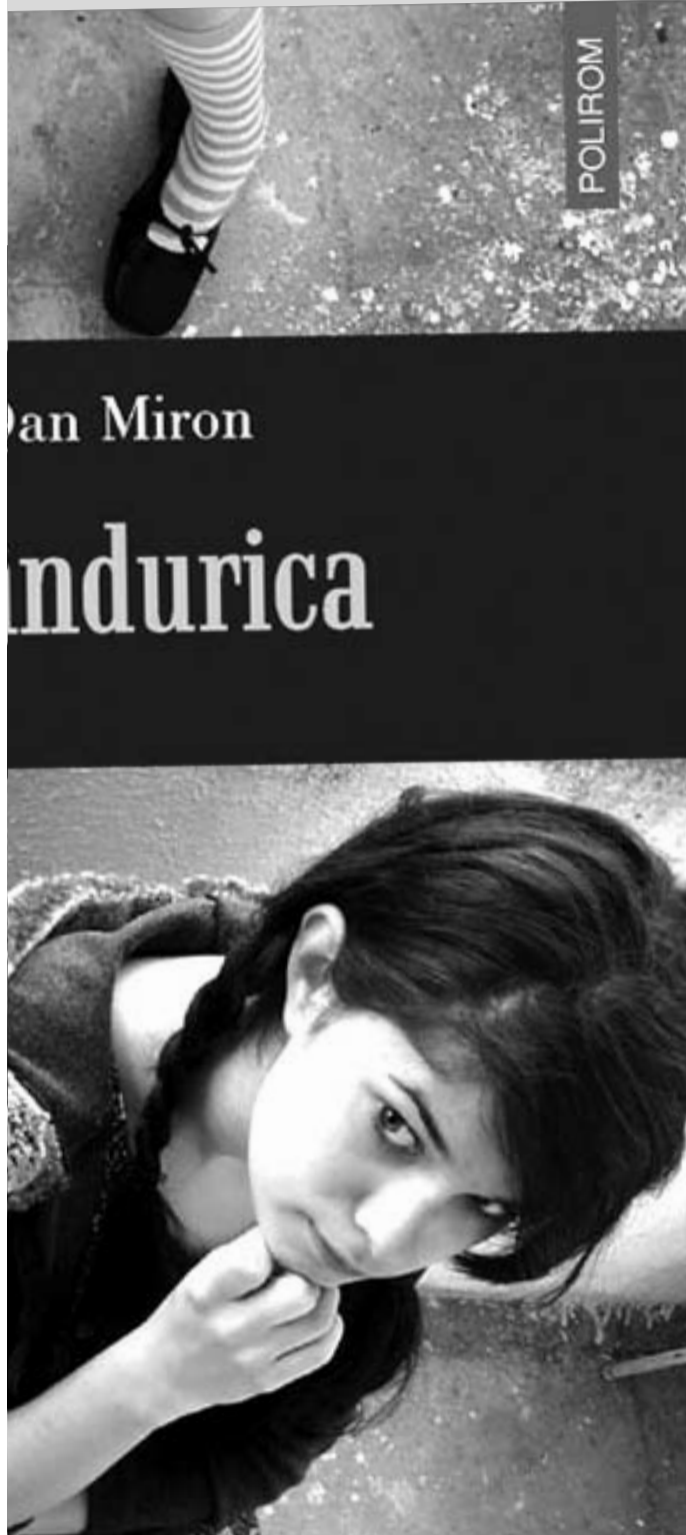
HOBBITUL & ABBSURDICA

abbsurdica (18:48:11): m-o tzipat internetu' afara
abbsurdica (18:48:23): cre' c-am zis o prostie...
abbsurdica (18:48:34): 😊
hobbitul (18:48:39): Da ce ai facut?
abbsurdica (18:48:46): nimic
abbsurdica (18:48:53): s-a-nchis singur
hobbitul (18:49:16): Iar la mine a facut figuri...
hobbitul (18:49:59): Sint aparent vesel...da sint trist de put!
abbsurdica (18:50:17): de ce?
hobbitul (18:51:24): Fiindca e clar ca io trebuie sa duc o VIATZA DE HIRTIE! ADIK SA CITESC, SA Scriu... ASTA E POVESTEA...
abbsurdica (18:52:39): mie mi se pare frumoasa o viatza de hirtie...Fatza de o viatza de rahat...
abbsurdica (18:53:46): au venit unii
abbsurdica (18:53:52): tre' sa ies...
hobbitul (18:53:53): nU,abSURDICO! Viatza nu e pe hirtie
abbsurdica (18:54:05): fir'ar musafirii
abbsurdica (18:54:14): la revedere!!!!
abbsurdica (22:04:27): ati plecat?.....imi pare tare rau c-au aparut musafiri asa brusc...Erau multzi si pisicu' s-a speriat
hobbitul (22:26:32): ba, absurdico, tu nu simtzi ca io sint trist /
hobbitul (22:26:40): /
hobbitul (22:26:54):? Adik trist, ba!
abbsurdica (22:27:08): de-aia am intrat iar...poate
hobbitul (22:28:52): ma rog, sa te cred...
hobbitul (22:29:41): tu ai plecat...asha...
hobbitul (22:29:55): de ce mereu tot pleaca cite cineva?
hobbitul (22:30:37): da, mai shi vine...
hobbitul (22:30:46): uite, tu...
hobbitul (22:31:03): acu taci...spune shi tu ceva...
abbsurdica (22:31:24): miau
hobbitul (22:31:45): asta mai lipsea!
hobbitul (22:31:56): sa faci ca mitza!
abbsurdica (22:32:15): am foarte multe cabluri prin casa...
hobbitul (22:32:26): s-a dus shi ziua asta...
hobbitul (22:32:31): ce cabluri?
hobbitul (22:32:40): de ce ai cabluri?
abbsurdica (22:33:06): sintetizator, chitara electrica, mixer...
hobbitul (22:33:06): ce faci cu ele?
hobbitul (22:33:16): AaaaaaAAAAAAAAAAAA
abbsurdica (22:33:24): coloane sonore-n spectacole de teatru
abbsurdica (22:33:42): toate-s legate de computer
hobbitul (22:33:42): tu eshti o mashinarie cu cabluri...
abbsurdica (22:34:09): si pisicu' se joaca-ntre cabluri
hobbitul (22:34:16): o sa-mi iau un computer nou...shi o sa-mi cintzi...
hobbitul (22:35:14): tu vii...pleci...io stau...ash vrea sa scriu...trebuie sa scriu...
hobbitul (22:35:53): beau cafea pina ma mininca coatele...ba, iar shtergi?
abbsurdica (22:36:09): da... un pic...coatele
hobbitul (22:36:38): de ce naiba shtergi? ca io vad ca scrii shi ashtept shi tu apoi shtergi...shi ma sperii ca ai plecat!
abbsurdica (22:36:50): nu mai plec
abbsurdica (22:37:48): sau...sa plec?
hobbitul (22:37:52): da...da acu io o sa ma duc sa ma trintesc in pat...cu pastilele mele de somn...shi iar ma trezesc pe la vro 3-4 shi nu shtiu ce sa fac...o sa citesc Don Quijote!
hobbitul (22:38:26): stai, las ca itzi spun io cind sa pleci...
abbsurdica (22:38:31): ok
hobbitul (22:38:47): da nu sta cu forta, bre!
abbsurdica (22:39:15): 😊
hobbitul (22:39:18): ca tu ai treaba...io sint obosit seara...dimin-eatza sint mai vioi...

0 carte agreabilă cu un final ratat

Borges spunea undeva că ceea ce contează sînt începutul și sfîrșitul, restul curge de la sine. Nu știu dacă tinerii scriitori români țin cont de această posibilă lege a unei bune narațiuni, dar eu am observat constant că nu prea se întîmplă acest lucru. Și aș

detecta în acest sens nu doar o carență de știință scriitoricească, cît mai mult un fel de nepăsare față de cititor, o privire oarecum arogantă conform căreia dacă rafinement avem, dacă monologuri interioare savuroase, dacă despicierea firului în patru, dacă umor și ironie, dacă cruzime a fotografierii realității, ei bine, dacă avem toate astea, atunci un bun final sau un bun început sînt doar mofturi de care ne putem debarasa cu ușurință, ba chiar le putem considera cumva niște chestiuni aproape comerciale, care pot fi neglijate, în marea noastră dorință de a arăta ce deștepți, rafinați și melancolici sîntem. Doar că această neglijență se răzbună nesmintit.

Luminița Marcu

C azul cărții de față, *Scîndurica* (Dan Miron), mi se pare reprezentativ pentru acest tip de atitudine. Ceea ce strică bunătațe de roman, mă grăbesc s-o spun din capul locului, este nimic altceva decît finalul. Ce se întîmplă în final (îmi pare rău că vă stric plăcerea, spunîndu-vă cum se termină cartea) este o altă poveste, ceva atrocă cu restul romanului, o crimă neverosimilă, urmată de o internare într-un sanatoriu de boli nervoase, urmată de o moarte a mamei, urmată de o sinucidere prin spînzurare... Suficient de senzațional? Probabil, dar mai ales absolut neverosimil, gratuit și lipsit de intuiția credibilului, care ar trebui să fie una importantă în cazul convenției realiste. Se mai pot adăuga și detaliile oedipiene, și ele cît se poate de sumare, simpliste și expediate rapid, în ultimele pagini: „Știi, am urît-o pe mama tot timpul, chiar dacă nu eram conștient de asta. Acum știu prea bine că așa au stat lucrurile. Asta explică de ce mi-a fost ușor să sun la poliție și să semnez depozitia care o incrimina.

Și de ce l-am omorît cu atîta seninătate pe tata. Am urît-o pentru că tata ne-a părăsit din vina ei și tot din vina ei a hotărît să se recăsătorească. Punct“. Sigur că personajul care vorbește aici e necreditabil, naratorul însuși din această parte a cărții, Sorin, se îndoiește de adevărul celor spuse. Dar nu de adevărul faptelor, ci de adevărul interpretării fetei, de fapt. Faptele rămîn. Iar ele sînt teribile. Prea teribile. Ca și boala incurabilă a personajului-narator din exact ultima pagină a cărții. Simți nevoia să te odihnești cumva, ca cititor, după atîtea grozăvii...

Diferența față de *Liceenii* constă în lipsa de prejudecăți

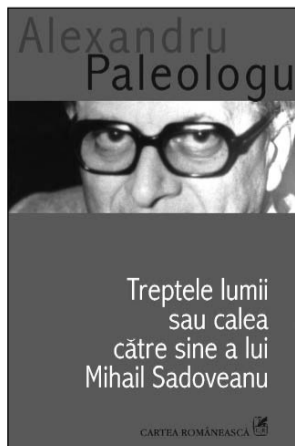
Iar acum am să mă întorc la cartea propriu-zisă, pe care, pentru binele ei, încerc s-o văd separată de acest final. Antonio Patraș, într-o prefață foarte interesantă, o apropie de filmul *Liceenii*, printre altele. Și eu m-am gîndit la exact aceeași comparație, foarte interesantă mai ales prin diferențe. Lumea personajelor este aceea a unui liceu, chiar și profesorul charismatic de filosofie există în peisaj (pe numele lui Aristotel Tacu!), există și fata serioasă și studioasă (Cristiana) și fata de moravuri ușoare, dar, ca orice curtezană

Dan Miron, *Scîndurica*

prefață de Antonio Patraș, colecția „Ego. Proză“, Editura Polirom, 2006

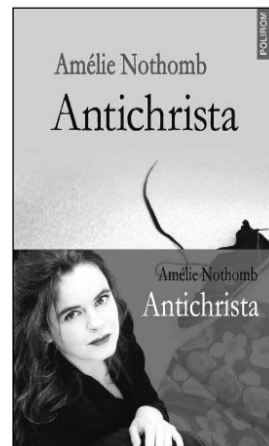
SEMNAL

„Alexandru Paleologu este atît de coerent în demonstrațiile lui, încît m-am surprins, citindu-l, că-mi ignor propriile păreri și mă las fermecat de ale autorului. Extraordinară la el nu este erudiția pur și simplu (uimitoare), ci firescul ei. Nimic nu e ostentativ, scos acum, proaspăt, din cărți, nimic nu e inert material, inutil ideii critice. Referința, citatul, parantezele sînt spontane, ca o limbă maternă în care te-ai deprins să-ți traduci automat gîndurile.“ (Nicolae Manolescu)

„Există, fără îndoială, răspunsuri pertinente la întrebări puse anapoda. Dincolo de caracterul doct al unor atare texte de referință, contează în primul rînd aventura umană pe care ele o reprezintă și viața care animă erudiția lor. Or, cartea tatălui meu despre Sadoveanu tocmai asta e înainte de toate: o căutare a sinelui propriu și un îndreptar pentru oricine se angajează pe aceeași cale. Paradoxul este că această carte de critică literară despre un clasic al literaturii române reprezintă totodată o subtilă confesiune sau, în limbaj masonic, un discret testament filosofic.“ (Toader Paleologu)

Alexandru Paleologu, *Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu*, ediția a III-a, Seria de autor „Alexandru Paleologu“, Editura Cartea Românească, 320 de pagini, 22.95 RON

Prietenii nu sînt întotdeauna bine intenționați. Iată maniera derutantă în care Amélie Nothomb schițează în romanul *Antichrista* relația perversă dintre două studente: Blanche – naivă, singură, pe care nu o bagă nimeni în seamă – și Christa – impetuoasă, tiranică, seducătoare, mereu în centrul atenției. Cînd Christa își îndreaptă atenția spre Blanche, aceasta se lasă copleșită de delicia unei prietenii de care nu mai avusese parte niciodată. Dar Christa se dovedește o ființă diabolică, umilind-o și manipulînd-o la fiecare pas. Oscilînd între decepție și ură, admirație și dispreț, Blanche decide în final să-și înfrunte torționara.

Amélie Nothomb, *Antichrista*, traducere din limba franceză de Bogdan Ghiu, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Amélie Nothomb»“, Editura Polirom, 184 de pagini, 15.95 RON

adevărată, foarte citită (Floriana, Sexolita), există și băiatul-viitor intelectual, rupt între dragostea de cărți și interesul pentru sex (deci între cele două fete), există și băiatul de bani gata lipsit de morală (care vrea să facă din prima experiență sexuală o orgie în toată regula), și băiatul plin de mușchi și fără creier, dar cu o anumită bunătate utilă în momentele grele... Cu alte cuvinte, există tot ceea ce există în mod normal într-o societate de adolescenți.

Diferența majoră față de *Liceenii*, de pildă, constă în lipsa de prejudecăți. Liceenii aceștia ai lui Dan Miron nu sînt în nici un caz copiii buni (și eventual doar puțin teribiliști) din filmul antedecembrist, ci niște adolescenți în carne și oase (poate cu un pic prea multă carne, așa zice, metaforic vorbind, pentru că altfel povestea e a unei... Scîndurici), oricum, niște personaje care dețin toate calitățile și defectele vârstei într-o lume liberă (poate un pic prea perverse, în sine, aceste personaje, un pic la limita normalității, deși fără să anunțe, totuși, grozăviile din final).

Capătul nu e suficient de bine gândit

Reușita majoră a scriitorului este de găsit exact în construcția acestor personaje, făcută cu mijloacele clasice ale monologurilor succesive. O vervă extraordinară, un *flow*, cum se spune în muzică, cu totul remarcabil și, ce e mai interesant, bine adaptat stilistic în funcție de tipul personajului. Iată cum vorbește Cristiana, ușor sictirită, ironică și autoironică pînă la sarcasm, cu observații acute, abrupte citeodată, absolut cuceritoare în inteligența ei băiețoasă: „De cînd se mutase la liceul nostru, eram

Liceenii lui Dan Miron nu sînt în nici un caz copiii buni din filmul antedecembrist

nepedepărțite, cu excepția muncii ei la agenție, care nu mă interesa. Noroc cu reputația ei de parașută, că altfel lumea ar fi crezut că sîntem lesbiene, și doar asta-mi mai lipsea. Așa că ne-am băgat picioarele-n ea de școală, nici o grijă, școala era încăpătoare și-n plus avea așa un aer pervers cu mofturile ei de respectabilitate bătrînicioasă și morală găunoasă, că zău că te împingea la rele. Punct“.

Originală e și Suzi, mama Cristiane, în infinita ei vulgaritate de gospodină părăsită, și cu totul captivant este și discursul Sexolitei, cea despre care vorbea Cristiana înainte: „Mi-au zis Floriana. Sună mai bine decît Florina, nu? Floriana, supermodelul secolului XXI! Floriana Manole, starul care a înnebunit Hollywood-ul! Super, nu? Dar mai e mult pînă departe. În primul rînd trebuie să-mi termin studiile, toată lumea știe că modellingul nu e decît un foc

de paie și că viața unui top model se sfîrșește repede. Sinceră să fiu, așa prefera să fiu de la început actriță, pentru că un top model e doar o păpușă, iar eu am în plus și ceva creier. Și nu e doar părerea mea. Profu de filosofie, Sorin și Cristiana sînt de aceeași părere. Nu că mi-ar fi spus-o direct, dar simt eu după cum se poartă cu mine. E limpede că mă respectă“. Autorul are și plăcerea, cred eu, de a strecura discret trimiteri livrești, abia sesizabile: există un roman celebru care începe exact ca monologul Floriane, și anume cu vorbele *Call me Ishmael!*. Să fie doar o potrivă? Nu cred. Mai ales că am observat și o subtilă știință a începutului (nu și a sfîrșitului!), care mizează pe jocuri interesante. Romanul începe așa: „Aici se deface. Așa scria pe ambalajul transparent al pachetului de brînză topită...“. Cristiana desface pachetul de brînză așa cum

desface romanul și așa cum îl și închide, chiar dacă ultimul care vorbește este bărbatul. Exact bărbatul care își începe prezentarea prin a se dezvinovăți de... machism.

În nici un caz nu trebuie trecute cu vederea reușitele adevărate ale romanului lui Dan Miron. Am semnalat cîteva înainte, mai sînt și altele. E o lectură absolut agreabilă, pînă la un punct. Din păcate se confirmă senzația des întîlnită și în cazul altor romane tinere: munca nu e dusă la capăt. Sau capătul nu e suficient de bine gândit, ca în cazul de față. Uneori, munca la un roman trebuie să țină cont de lucruri mult mai simple, infinit mai mici decît talentul literar sau scriitura agreabilă, inteligentă. Cum ar fi o bună dozare a faptelor, pur și simplu. Cîteodată asta face diferența dintre literatură adevărată și exerciții de stil.

Doris MIRONESCU

LECTURI ÎNTRERUPT

Una dintre primele mele lecturi, în copilărie, a fost *Literatura Română pentru clasa a zecea*, o ediție de prin anii '60. Din întîmplare, la vîrsta lecturilor din *Neghină* și Emil Gîrleanu, am dat peste acest manual și l-am parcurs, pe sărîte, aproape în întregime. A fost primul și cel mai intens contact pe care l-am avut cu ideologia comunistă, în unul din ultimii ani ai deceniului nouă. Alături de paginile color din „Cutezătorii“, de poveștile moralizatoare cu pionieri din *Recreația mare* a lui Sîntimbreanu sau de istoriile larmoaiant-stîngiste ale lui Edmondo de Amicis, paginile manualului de literatură română pașoptistă fac parte din „zestrea“ mea ideologică timpurie. Le-am citit suficient de devreme ca să empatizez cu ele dintr-un exces de vitalitate juvenilă, dar și destul de tîrziu ca să nu le uit cu una, cu două.

De ce e așa de memorabil manualul acela nenorocit, rămas fără coperti? Ce anume m-a făcut să țin minte atîta vreme (veo 20 de ani) ineptele sale exemple de socialism *avant la lettre* extrase în mod fantezist din Cezar Bolliac, Costache Negruzzi sau Nicolae Filimon? O poticneală, bineînțeles. O mică frîntură de limbă, pe care cenzorii regimului n-au știut s-o facă ușor de înghițit

Hasdeu, comunismul și Wikipedia

nici măcar pentru un copil de opt ani. După cum se știe, unele referințe erau interzise în orice lucrare literară, deci și în edițiile din clasici. Mai greu era cu textele în versuri. Nu puteai suprima decît versuri întregi, eventual distihuri, și Doamne ferește să fi folosit autorul strofe mai complicate, sextine de exemplu! Bucăți mari din text trebuiau tăiate, eufonia compromisă, sensul întregului ciuntit.

Așa a pățit și B.-P. Hasdeu, cu drama sa istorică *Răzvan și Vidra*, expunînd povestea, romantică fie și numai datorită numeroaselor anacronisme, a țiganului știutor de carte care devine, din rob, domnitor al Moldovei. Urmărindu-și cu încăpățînare tezele politice și sociale, Hasdeu ratează de aproape o mărtașă tragedie shakespeariană, propunînd un final în mod involuntar comic, cu Răzvan rănit și suferind din cauza... discriminării rasiale. Versificația impecabilă, compusă din versuri lungi, de 15 silabe, cu rimă pereche, face dificilă orice segmentare a versurilor. Însă Hasdeu scria în 1867, cînd în România realitatea politică era cu totul alta decît în republica socialistă de pe aceleași meleaguri, un veac mai tîrziu. Unele realități deveniseră indezirabile, unele cuvinte erau tabu. Ca atare, versurile sale trebuiau, pe alocuri, tăiate.

Dialogul din actul II între Răzvan, căpitan de haiduci, și boierul Ganea, care îl tocmește pe acesta să i-o fure pe Vidra, bogata nepoată a vornicului Moțoc, se apropia pericolos de mult de interdicțiile politice ale vremii. Răzvan îl chestionează cu o falsă compătimire pe boier asupra iubirii sale pentru fată, secundat aici de un Cioban, la fel de ironic și acesta.

„Răzvan: – Sărmana! Dar zestrea-i mare?
Ciobanul: – Avuții nenumărate!
Răzvan: – Sărmana! Mori după dînsa?
Ciobanul: – ...Patru sate!“.

Din ultimul vers lipsesc patru silabe. Lipsă mult prea stridentă pentru niște urechi deprinse din mers cu troheii hasdeieni, fie acele urechi în vîrstă de numai opt anișori. Mai tîrziu, într-o ediție reîntregită, urechile mele studențești regăseau cadența versurilor originale. Ciobanul localiza precis satele din moștenirea Vidrei: „*Lîngă Nistru patru sate*“. Referință inocentă în 1867, cuvinte vinovate în anii '60. Iar pentru mine, o lecție retrospectivă de manipulare. Atenție deci la edițiile mai vechi din Hasdeu!

A, da, atenție și la cele mai noi. Pe www.wikipedia.org găsiți o variantă mai sever cenzurată chiar și decît în manualul citat de mine: lipsește întreg versul „cu probleme“...

Șerban FOARȚĂ (serfoar@yahoo.com)

TELENOVELA NOVA

Un mire fără căpătîi

(cap. XXXV)

Dragi cetitori & cetitoare, de vă-ntrebați pentru ce, oare, capitolul atît de dens din urmă, se sfîrșea-n suspens – iată mai jos secvența-aceea: „face din Marie-Jeanne femeia...“ –, fără să precizeze-a cui, răspunsul e „femeia lui“. Or, mirelui, altminteri fraier, care ieșise să ia aer, i se aprinse,-n cap, un far (pînă și lui!): că scumpul dar de nuntă, Fordul va să zică rodat o lună de Mărgică,-n jurul stadionului ăl nou, dar încă-n lucru, e-un cadou ca calul ăla, care,-n burta lui îi purta pe greci, cu hurta, cum Fordul, în parcare,-i poartă pe naș și bruna (pre)consoartă a finului, – care dădea din cap, în timp ce spunea „da“, la Primărie, ieri, la 9, dar nu (cum vor susține două din martore) de sus în jos, ci, „dom judecător!“, pe dos: de jos în sus; ba de la sîntinga la dreapta (susținea năstînga din ușa Catedralei Sîn' Maftei, scuișindu-și iute-n sîn).

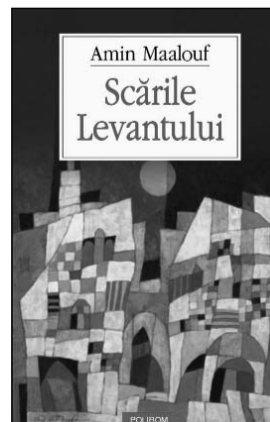
SEMNAL

Seria de romane aparținîndu-i scriitorului britanic are în centrul ei Agenția de detectiv nr. 1, prima înființată și, evident, cea mai bună din Botswana. Patroana agenției, Mma Precious Ramotswe, rezolvă tot felul de cazuri, de la dispariții la povești cu vraci, soți infideli, concursuri de frumusețe truate sau vini imaginare. Precaritatea și ridicolul cazurilor transformă tema detectivistă în parodie de bună calitate, în linia umorului englezesc de tip P.G. Wodehouse sau Tom Sharpe. Seria captivează de la primele pagini, antrenînd cititorul în noi și noi aventuri într-un ținut exotic, alături de un personaj comic-bonom.

Alexander McCall Smith, *Agenția de detectiv nr. 1*, traducere din limba engleză și note de Viorica Boitor, colecția „Biblioteca Polirom“, Editura Polirom, 280 de pagini, 22.95 RON

Asemenea creatorului său, Ossyan Ketabdar, eroul romanului *Scările Levantului*, este un erudit, un spirit iscoditor și ironic și, mai presus de orice, un excelent povestitor. Relatarea lui, populată de personaje cu identități multiple, fragmentate, problematice, ne introduce într-un univers plin de culoare și farmec, dar al cărui echilibru fragil este doar o iluzie care amenință să se sfărîme sub apăsarea istoriei. Spațiul de graniță (titlul cărții face trimitere la șirul de porturi comerciale prin care negustorii și călătorii europeni dornici de aventură pătrundeau în Orient), Levantul lui Maalouf este o punte între lumi, scena pitorească a unei tulburătoare și dureroase povești de dragoste.

Amin Maalouf, *Scările Levantului*, traducere din limba franceză de Daniel Nicolescu, colecția „Biblioteca Polirom“. Seria de autor „Amin Maalouf“, Editura Polirom, 240 de pagini, 19.50 RON

„Regizorii care dau rateu după rateu montează în continuare”

„Hai să compătimim împreună”, mi-a scris Antoaneta Zaharia pe romanul ei *Garsonieră în centru* pe care mi l-a oferit la lansare. De compătimit, am mai compătimit prin spectacolele în care Toni a bucurat spectatorii cu propria ei bucurie. Căci marca actriței Antoaneta Zaharia este zîmbetul care nu îi dispăre decât rar de pe buze, iar rîsul ei se aude tot timpul unde este prezentă. Copilul-gogoșar din *De ce fierbe copilul în mămăligă*, rol ce i-a adus premii, aprecierile criticii și admirația spectatorilor dintre care nu puțini au devenit fani este probabil rolul reprezentativ. Dar nu o pot uita în *Plaja* la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, un rol trist, jucat economic, auster chiar, cu mare atenție la lucrurile acelea dureroase care nu se spun, dar sînt acolo și spectatorul trebuie să plece încărcat cu ele, un rol într-un spectacol despre complicatele relații umane în doi, trei sau cîți, cîte vrei.

Toni nu s-a mulțumit doar cu teatrul și s-a apucat de scris. A început cu piese de teatru, ca fiind lucrul cel mai apropiat de sufletul ei. Din vara premierei cu *Plaja* scoate însă un roman, un fel de mărturisire a îndoielilor, a neputinței, a crizei femeii de 30 de ani, varianta 2000. Cartea ei de debut semnalează trendul în relațiile sentimentale ale tinerilor maturi (cum altfel să le spui celor de 30 de ani?). E vorba despre frica de implicare, fuga de celălalt, singurătatea în cuplu, destrămarea cuplului și transformarea ideii de relație de la prezumția existenței a doar doi termeni la cel puțin trei. Tendințele relaționale sînt marcate de idei formulate stereotip pe care experiența ludică a Antoanetei Zaharia le captează pe post de laitmotive cu instinctul scriitorului și poate mai puțin cu conștiința descoperirii propriului stil literar.

Am citit cartea cu o mare curiozitate nu numai pentru că am recunoscut personajele reale camuflate de pseudonime, dar și pentru că experiența pe care se bazează, reală, este cunoscută generației 2000, deci și mie. Între timp însă criza a trecut, Toni și-a găsit drumul, și mai mult, a făcut un copil pe care l-a botezat după numele regizorului-prieten Radu Afrim. Așa că lansarea propriului roman de debut o prinde între piureul de banane al micului Radu și repetițiile la *Mașinăria Hamlet*, în regia lui Dragoș Galgoțiu, în care joacă Ofelia. În grădina de la Green Hours unde stăm de vorbă după lansare, Toni rîde pe tot parcursul interviului.

Interviu realizat de Oana Stoica

Radu Afrim spunea la lansare că a fost ca un rebus cartea ta pentru el. Nu a fost numai pentru el, a fost și pentru mine. Am identificat personajele și ar fi frumos să le punem acum aici, cu egal și numele adevărat, poza și adresa de e-mail.

Ca să primească înjurăturile de rigoare...

Exact. Mi s-a părut un act de autoflagelare prin exhibarea intimității într-un volum care ajunge și în mîinile celor incriminați.

Dacă o să aibă inspirația să îl cumpere...

Pînă la urmă cartea ta este un act ludic al actorului de a se expune.

Poate, e un defect profesional, deși de cînd eram mică am scris tone de jurnale în care despicam firul evenimentelor trăite în patru și căutam explicații și sensuri. Poate e o boală din copilărie. Și mie mi se pare acum cam indecent să îți expui toate trăirile, iar prefațatorul cărții spunea că e o calitate genul ăsta de sinceritate care nu face marea literatură. Eu mă gîndesc că e mai puțin o calitate lucrul ăsta. Într-o oarecare măsură, consider că orice scriitor își expune în carte o parte a sufletului lui, altfel nu ar scrie. În timpurile pe care le-am povestit nu sînt puse de dragul de a înșirui niște evenimente intime, sînt puse în căutarea unui sens al celor trăite. La un moment dat viața te poartă, cum m-a purtat pe mine, din rău în mai rău și încerci să vezi unde greșești. La Radio Guerrilla, cînd am dat un interviu, cineva a caracterizat cartea ca fiind despre eșec. Eu nu consider că e vorba despre eșec.

Mie mi se pare că e o căutare, e firul Ariadnei în dezvoltarea sentimentalosexuală, o încercare de conturare a personalității.

Da, dacă vrei, se leagă și cu un fel de criză a femeii de 30 de ani și cu un fel de retrăire a adolescenței pe care nu am trăit-o așa cum aș fi dorit la vremea respectivă. Orice psiholog la care mergi îți propune să trăiești acum evenimentele din cauza cărora te simți frustrat pentru că nu le-ai trăit la momentul lor. Te simți cumva în urmă cu viața. Asta mi s-a întîmplat mie. Probabil că ești învățat să trăiești după reguli impuse de cei mai mari, de societate și la un moment dat trebuie să rupi toate lucrurile astea și să trăiești autentic așa cum consideri tu ca să vezi de fapt cine ești. Poate e cam tîrziu să faci lucrul ăsta la 30 de ani, dar

Alături de Marius Manole în *Chip de foc*, în regia lui Felix Alexa

niciodată nu e prea tîrziu să-ți recuperezi timpul pierdut, cu suferințele de rigoare, pentru că trebuie să înveți ceva pînă la urmă despre tine. În capul fiecăruia, gîndurile sînt amalgamate, atunci cînd le scrii ele se limpezesc. Asta a fost nevoia mea, de a le pune în pagină ca să găsesc o soluție, să trăiesc mai departe. A fost o terapie, dar și o căutare a ceea ce consider eu că este dragostea. Acum pot să zic că am aflat cîteva lucruri, prin epuizare.

Răspunsul prin consumarea substanței. Ce mi se pare interesant în cartea ta e că ai pus accentul pe trendul în jocurile sentimentale ale generației de 30 de ani. Lucruri pe care tu le expui în carte le-am întîlnit și eu, și prietenii mei. Sînt niște laitmotive, de exemplu sintagmele „să nu te îndrăgostești de mine” sau „ceri prea mult de la mine și nu îți pot oferi”.

Bla-bla-urile de rigoare. Pentru mine a fost oarecum un șoc, pentru că aveam senzația că prea mulți oameni se joacă de-a viața și asta mi se pare un lucru neserios. Nu știu unde au învățat, cine i-a învățat lucrul ăsta, dar nu mi s-a părut niciodată că viața ar fi ca și cînd nu s-ar pune sau ca o zi care nu ar conta. Poate e o calitate a tineretii, să spui că nu contează, dar eu m-am izbit de chestia asta

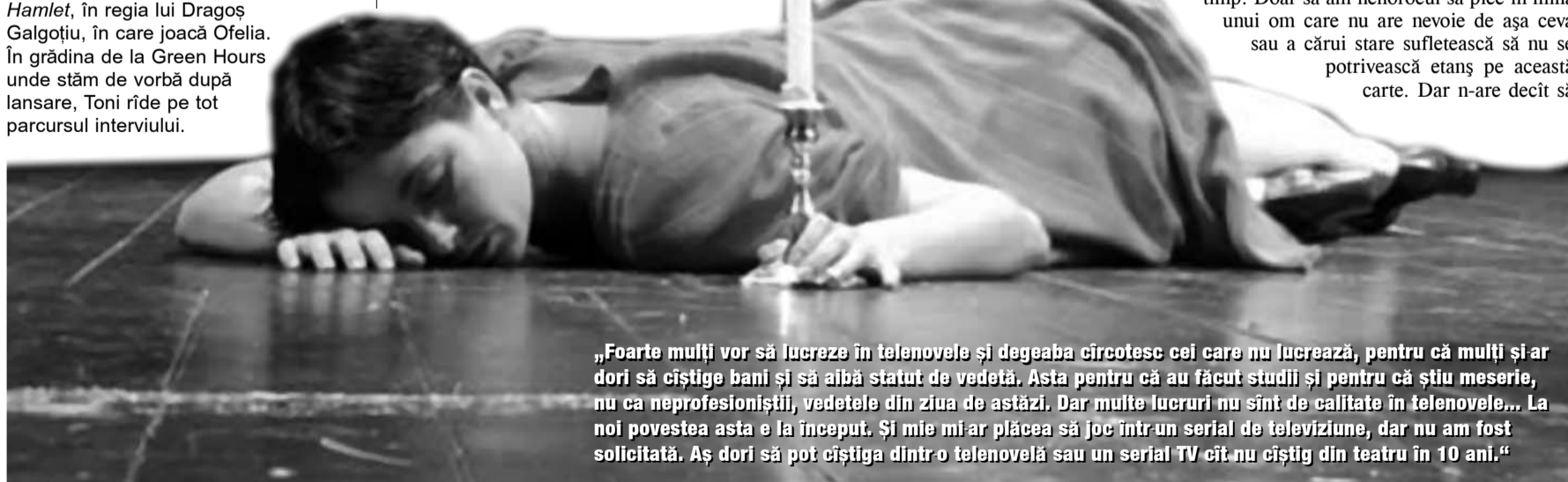
cînd eram în căutarea adevărului unor sentimente și al unor relații. Tocmai contratiimpul ăsta a fost pentru mine atît de dureros. Dar acum cînd privesc cu detașare în urmă mi se pare o perioadă foarte frumoasă. Ceea ce îmi pare rău este că nu am avut detașarea și liniștea respective în momentele în care ar fi fost foarte bine să le am. Înveți în timp să fii detașat, să te bucuri tu cu tine, să fii fericit tu cu tine, să îți fii de ajuns tu ție.

Te gîndești să treci de la jurnalul literarizat în zona ficțiunii pure?

Mi-ar plăcea să am capacitatea asta, să ajung un scriitor adevărat. Încerc deocamdată în teatru pentru că piesele scrise pînă în prezent au fost culese tot din realitatea mea personală. Acum încerc să inventez personaje. Trebuie însă să ai o experiență de viață mai mare ca să culegi fragmente de chipuri, trăiri, evenimente și să le combini într-o variantă nouă decît ca să fii un copiator al realității. Ca la pictură, întii pictezi după lingură, după care inventezi tu lingura care îți place.

Ți-a fost vreodată teamă de reacția oamenilor, de genul încă o actriță care s-a apucat să scrie?

Mulți privesc lucrul ăsta puțin în rîs. Dar nu mă interesează, atît timp cît pe mine mă satisface și îmi aduce bucurie nu vîd de ce n-aș face-o. Nu cred că ce am scris e atît de neinteresant pentru alții, că e o pierdere de timp. Doar să am nenorocul să pice în mîna unui om care nu are nevoie de așa ceva sau a cărui stare sufletească să nu se potrivească etanș pe această carte. Dar n-are decît să

„Foarte mulți vor să lucreze în telenovele și degeaba circotesc cei care nu lucrează, pentru că mulți și-ar dori să cîștige bani și să aibă statut de vedetă. Asta pentru că au făcut studii și pentru că știu meserie, nu ca neprofioniștii, vedetele din ziua de astăzi. Dar multe lucruri nu sînt de calitate în telenovele... La noi povestea asta e la început. Și mie mi-ar plăcea să joc într-un serial de televiziune, dar nu am fost solicitată. Aș dori să pot cîștiga dintr-o telenovelă sau un serial TV cît nu cîștig din teatru în 10 ani.”

STUDII:

- Academia de Teatru și Film, București, Facultatea de Teatru, secția actorie, clasa prof. univ. Alexandru Repan
- Studentă la Facultatea de Psihologie și Științele Educației
- Din 2003 actriță la Teatrul Odeon

nu o citească, să o împrumute unei femei în suferință.

Ai făcut De ce fierbe copilul în mămăligă, o minune de spectacol, în regia lui Radu Afrim, ai făcut și Plaja tot cu el, și Kinky ZoOne. Este Afrim regizorul care te-a marcat?

Categoric da. Asta pentru că avem moduri de a gândi și privi arta foarte apropiate. El are marele talent de a face un eveniment din piesa pe care o repetă și de a o considera foarte importantă. Abia aștept să lucrez cu Radu pentru că știu că o să iasă un lucru foarte bun, o să îmi facă mare plăcere ce joc.

Sînt și alți regizori care te-au marcat?

Nu la fel de puternic. Eu și Radu sîntem și apropiați de vîrstă, sîntem în ceea ce se cheamă o gașcă și ai nevoie să simți că aparții unui grup de oameni cu care poți să comunici foarte bine și să îți faci reală plăcere cînd îi întâlnești.

E important că ce ține de relația profesională se extinde și în sfera personală? Potențiază relațiile profesionale?

Da, pentru că, cu cît cunoști oamenii mai bine, cu atît comunică mai bine cu ei. Energiile converg spre produsul pe care vrei să îl faci, în cazul ăsta, spre spectacol.

Cînd lucrez cu Afrim, fie și într-un teatru de stat, se creează senzația că faci un lucru care îți aparține, în care poți să decizi nu numai cum îți faci tu rolul, ci și cum iese spectacolul. Poți să spui că o scenă în care nu joci nu ți se pare că iese bine. Cu Afrim se colaborează mult mai bine decît cu alți regizori la care nu îți permiți să spui că nu prea îți place ceva ce nu te privește pe tine personal ca actor. Nici despre propriul tău rol unii nu vor să ai păreri.

Te consideră marionetă.

În mare parte, da. Pentru ei e foarte important spectacolul în ansamblu. Așa că faptul că ești considerat ca o personalitate creatoare pe mine mă încîntă.

Cum ai simțit lumea din Kinky ZoOne la Teatrul Luni?

Era o mare bucurie, era un adevărat bilci pînă începea spectacolul, iar spectacolul ca atare e un adevărat bilci în care poți să faci, în cheia spectacolului, toate trăsăturile pe care ți le-ai dori ca actor. Și, așa colorat cum e, spectacolul îți umple sufletul de culoare.

În underground interactivitatea e o condiție necesară pentru spectacol, mai ales într-un spațiu cum e Teatrul Luni de la Green Hours?

Sigur că da. Nu poți ignora faptul că oamenii sînt atît de aproape de tine, stau la masă, beau o bere și fumează. Mă gîndesc și eu că dacă vreau să beau o bere, să fumez o țigară și să stau într-un bar, ce mi-ar plăcea să văd? Ceva plin de bucurie, cu un umor atît de ciudat, indecent și supersimpatic.

Tot cu Afrim ai făcut la celălalt pol Plaja, la Brăila. Recunosc că e spectacolul meu preferat din ceea ce a regizat Afrim. Era un spectacol auster, bergmanian, în care apărea doar Marius Manole ca o tușă felliniană. Un spectacol greu interior și care se apropie de romanul tău.

Din păcate, acest spectacol nu a mers prea bine la public. Doar publicului din Brăila i-a plăcut mult. Probabil are legătură și cu sala, pentru că la București și în alte părți unde l-am mai jucat se pierde, sînt săli mari și e un stil de joc destul de intimist. Pare cumva că actorii nu se văd, nu se aud, spectacolul își pierde din mister.

Am descoperit în tine în acel spectacol o actriță care are și partea serioasă, tristă, nu doar comică pînă la kinky. Ai o scenă minunată în finalul spectacolului,

„Să nu te îndrăgostești de mine“

Mai gătești? Erai expertă în bucătărie. Dă-mi o rețetă.

Acum m-am specializat în piureuri de banane și lucruri din astea, pentru bebeluși. Pot să spun o rețetă proprie, deși probabil au mai făcut-o și alții, dar eu m-am apucat de ea din instinct și mi-a ieșit foarte bine. Cocos în vin. După ce se fierbe bine cocoșul ca să nu mai fie tare, piept sau pulpe, îl scoți, îl pui cu ceapă, morcov ras, țelină rasă, ardei gras tăiat bucățele și vin alb. Pui ce condimente vrei, îl ții puțin la fiert și apoi îl bagi la cuptor și iese foarte bun.

Cocos cu vin à la Toni. Gătești, ai grijă de bebe, de scris te-ai apucat, de teatru nu te-ai lăsat. E un univers casnic în jurul tău. Nu m-aș fi gîndit la tine așa.

Și eu mă mir de povestea asta și sper să nu fiu atît de casnică, să fac lucrurile astea doar pentru că mă plictisesc. În urma acestui roman am văzut mai limpede de ce am nevoie. Mult timp am trăit o himeră a partenerului pe care mi l-aș dori, cu foarte multe calități pe care le atribui unui chip frumos. E o diferență mare între

un om real și o himeră. E bine să vezi omul de care ai într-adevăr nevoie, cu care poți să comunici și care să îți fie partener, să îți ofere libertatea de a exista așa cum ești. Spuneam de multe ori că nu voi avea niciodată un soț actor pentru că sînt probleme, unul lucrează, altul nu. Dar, pe de altă parte, fiind amîndoi în același domeniu, ne înțelegem și comunicăm.

Mai crezi în oameni care spun „să nu te îndrăgostești de mine“?

Ei, cum să nu cred? Asta are un farmec uriaș și acum mă aflu pe poziția minunată de a putea să spun și eu „să nu te îndrăgostești de mine“.

Ce face garsoniera din titlul cărții?

Am vîndut-o. După ce am amenajat-o foarte frumos, am vîndut-o. Mi-aș dori să mai locuiesc acolo, poate o voi recumpăra cîndva. Am stat doar cîteva luni. N-a fost să fie.

lui, în care plîngi în tăcere cînd privești niște fotografii.

O scenă la care publicul rîde...

lată o reacție kinky! De unde ai scos copilul ăsta din De ce fierbe copilul în mămăligă?

L-am scos din nevoia mea de a juca, pentru că oamenii ziceau „păcat de ea, că e o actriță talentată, dar nu are noroc“. Personajul l-am avut tot timpul foarte aproape, copilul rămîne în orice actor ca să-i dea un impuls creator în tot ce face. A fost mare bucurie să pot fi un copil traumatizat ce tinjește după copilăria care i-a trecut, a fost o ocazie specială de a spune publicului că am avut o copilărie foarte frumoasă și fericită și regret că a trecut. Am avut niște bunici extraordinari, despre care am păstrat o amintire vie, și fiecare spectacol le era dedicat.

Cum vezi pe ansamblu teatrul românesc?

Primează prea mult în teatrul românesc obligațiile și datoriile pe care le ai de plătit la unul și la altul. Mi-aș dori să lucrez într-un teatru în care vin regizori buni, importanți, poate alții decît cei cu care am lucrat, în care se montează piese care să mă provoace, în care mi se oferă roluri bune, în care să am un salariu din care să trăiesc decent, eu și familia mea. Din păcate, nu se întîmplă asta. Tinerii așteaptă să li se dea roluri și îmbrătrinesc între timp, aceiași regizori care dau rateu după rateu montează în continuare, actorii sînt puși să facă cam ce au făcut și anul trecut, cu variațiuni pe aceeași temă. Oamenii nu au bucuria de a provoca și de a fi provocați.

Mai e valabilă chestia asta, că teatrul e o artă care moare?

Teatrul nu moare, nu a avut niciodată un public numeros, dar cel pe care l-a avut a rămas. E ca orice pasiune, dacă guști puțin din ea și te regăsești, nu vei pierde lucrul ăsta. Cum sînt băutura, țigările. E un viciu. Important e ca spectatorii să nu fie dezamăgiți prea des, să meargă și să vadă lucruri plictisitoare din dorința de a vedea ceva care să-i încînte.

Ești tentată de partea comercială a profesiei tale? De reclame, telenovele, zone în care sînt absorbiți și actori buni, care sînt atît de captați de partea asta, probabil și financiar, încît pierd relația cu teatrul.

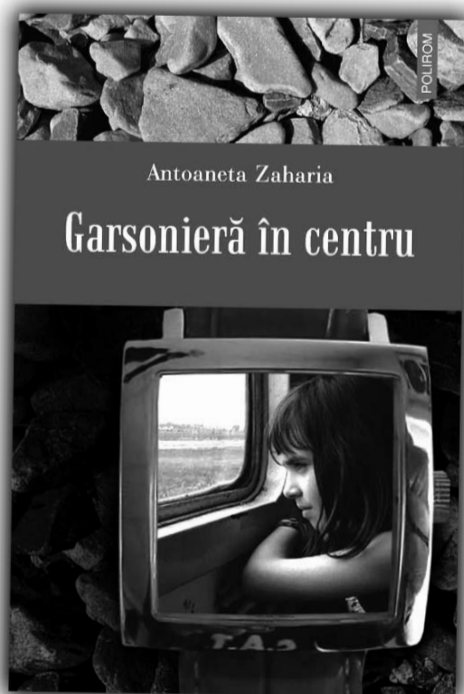
Foarte mulți vor să lucreze în telenovele și degeaba cîrcotesc cei care nu lucrează, pentru că mulți și-ar dori să cîștige bani și să aibă statut de vedetă. Asta pentru că au făcut studii și pentru că știu meserie, nu ca neprofesioniști, vedetele din ziua de astăzi. Dar multe lucruri nu sînt de calitate în telenovele... La noi povestea asta e la început. Și mie mi-ar plăcea să joc într-un serial de televiziune, dar nu am fost solicitată. Aș dori să pot cîștiga dintr-o telenovelă sau un serial TV cît nu cîștig din teatru în 10 ani.

Ai lucrat cu actori mai tineri decît tine. Simți vreo schimbare în școala românească de teatru?

Sînt mai puțin educați în ceea ce privește abc-ul actoriei. E mare păcat, pentru că sînt oameni foarte talentați. Școala nu e atît de strictă și riguroasă încît toți să fie bătuți la palmă și să iasă de aici cu vocea bine pusă

la punct, cu trupul bine lucrat și cu experiență teatrală. Dar, cum spunea și profesorul meu Alexandru Repan, „dom’le, eu nu te oblig să te faci actor“. Dacă chiar vrei să fii actor, pui mîna și lucrezi atunci cînd vezi că la școală nu stă nimeni cu tine.

Garsonieră în centru reprezintă romanul de debut al Antoanetei Zaharia

TEATRU:

- Teatrul Odeon: Duneasa în *Livada de vișini*, regia Sorin Milintaru; Olga în *Chip de foc*, regia Felix Alexa; Copila în *De ce fierbe copilul în mămăligă*, regia Radu Afrim
- Teatrul Bulandra: Ala în *Tango*, regia Gelu Colceag; Katrin în *Mutter Courage*, regia Cătălina Buzoianu
- Teatrul „Maria Filotti“, Brăila: Sanne în *Plaja*, regia Radu Afrim
- Colaborări: Clari-bela Spermezan în *Kinky ZoOne*, regia Radu Afrim; Antoaneta Zaharia în *Să dansăm tutuguri*; Fata în *Ziua în care nu s-a întîmplat nimic*; Ea în *Cum se face*; Olimpia, Olga în *Domnul și doamna Oval*, regia Teo Herghelgiu

FILM:

- În fiecare zi Dumnezeu ne sărută pe gură, regia Sinișa Dragin
- București – Wien, regia Cătălin Mitulescu

PREMII:

- Premiul pentru cea mai bună actriță la Festivalul de Teatru de la Piatra Neamț, pentru rolul Copila din *De ce fierbe copilul în mămăligă*
- Premiul Criticii – 12 pentru Generația 2000, acordat în cadrul Galei UNITER (2001)
- Premiul de interpretare feminină la Festivalul Internațional de Teatru, Piatra Neamț, pentru rolul Ea din spectacolul *Cum se face* (2000)
- Premiul al II-lea la Gala Tînarului Actor, Costinești (1996)

Amintiri despre marile iubiri

Cum a venit iubirea, cum s-a instalat, ce-am făcut cu ea? Am trăit-o, ne-am plictisit cu ea? Sau i-am dat cu piciorul, după care ne-am continuat viața în lungi suspine? Cum arată *le grand amour*? E după chipul și asemănarea noastră? Ne ajută marea iubire să creștem sau, dimpotrivă, ne leagă de mâini și de picioare lângă ea? „Suplimentul de cultură” vă invită la o „dezbateră” de vacanță despre Marele Amor.

Dosar realizat de Elena Vlădăreanu

Recitativ & Aria

Le grand Amour

Șerban Foartă

Pentru ca A marele A A-ul majuscul le grand A (din ex. g. Aphrodita) să devină V-ul victorios (din ex. g. Venusberg) trebuie să-i desfaci celui dintii picioarele să-i lărgști unghiul să-l despidici să-l desprionești – pînă cînd A-ul (Ah-ul?) le grand A(h) devine V-ul (cel evocat de către-Apollinaire) pe care-l face cu picioarele iubita.

Acest grand A (grand Ah?) e la grande âme marele suflet marele suflu paradoxalul masculinul sulf al marei Doamne (la grande Dame) anume AphroditaVenus.

Ar mai fi apoi strict benevol Valurile Amurului vals slav

ca și nu tot atît de benevolă o ascensiune pe Amour (alias *Djebel/Gibel*) masiv muntos presaharian din inima Algeriei exfranceze.

Deci le grand A la grande âme la grande Dame plus valurile & piscul marilor Am(o)ururi les grands Amours.

Să mai adaug le jeu de la mourre joc de hazard în care doi indivizi și-arată rapid și simultan un oarecare număr de degete ridicate strigînd o cifră care coincide sau nu cu acest număr pe care nimerindu-l cîștigi jocul.

Așadar le grand A (grand Ah?) e(s)t la grande âme + la grande Dame + piscul & valurile marelui Am(o)ur + le jeu de la mourre

= le grand Amour.

A/@

nu scria (scrijela) decât A-uri (cu unghi sau cu trunchi de triunghi isoscel) ca un fel de apel în azur la (mai pur sau sperjur) A-ul crud fără scut (cătrel sud) insonor	nici un a nu avea nimb de stea (vag ajur împrejur de-abajur indigo sau bordo un halo selenar sau de far ablefar un mic nor rubicond sau de-un blond pudibond)
---	---

Never say never

Adrian Buz

Niciodată să nu spui niciodată. Se zice că e bine să... Omul se poate îndrăgosti de oricine și orice și atîta vreme cît nu intră sub incidența penală, e foarte bine că o face, e semn că-i viu. Deși... ce-i dragostea fără un strop de pericol? Se pot întîlni persoane care se îndrăgostesc de propriii lor pantofi sau bărbați

care ajung să-și confunde nevas-ta cu o pălărie. Unii iubesc ge-neros... atît de generos, încît ajung să-și piardă identitatea. Alții, iubind, se iubesc pe ei în-șiși. Unora dragostea le trece doar prin stomac, iar altora doar prin tradiții. Este un teritoriu al existenței vast și incert, unde in-suflețirea întîlnește patologicul sau își dă mîna cu poezia, iar noi, bieți șoareci, nu putem

decît să-i intuim mecanismele, temători, visători, în mare nevo-ie. Dar e un fenomen care, în momentul cînd ne-a (a)prins, ar trebui să ducă, teoretic vorbind, la fericire, însă fericirea e ulti-ma care apare. Sau, dacă apare, care durează. În cele din urmă, e o chestie și de șansă, iar o re-gulă de aur nu există. Se spune că cei mai inspirați sînt cei care atunci cînd iubesc nu refuză aju-torul minții. Dincolo de faptul că potențialul erotic al creieru-lui este de netăgăduit, *anima mea* ar fi un pian mecanic ce in-terpretează o romanță mult prea

patetică, fără un mic suport ca-re să vină de la el. Filtrează sau potențiază, pune culoare, ada-ugă un condiment cultural sau te ajută să crești, să evoluezi într-o relație. Și, dacă e la locul lui și nu e orbit, te ajută să decizi în momentele-cheie. Se mai spune că, pe măsură ce îmbătrînim, iubim altfel, devenind mai înțe-lepți – deși nu e obligatoriu. Se spun, bineînțeles, tot felul de lu-cruri. Un altul ar fi acela că po-pa, de foarte multe ori, e un mare ipocrit.

Never say never, se aude ve-chea melodie...

M-am îndrăgostit doar de poeți

Nora Iuga

Chiar se poate vorbi despre *grande amore*? Perioada paradisiacă a iubirii – îndrăgostirea – își încheie mandatul ca și președinții, de regulă, după patru ani, pentru că promisiunile din campania electorală n-au fost ținute. Așadar, nu să vorbesc despre un *grande amore* mă interesează pe mine, pentru că știu că orice iubire în faza de îndrăgostire se confundă ușor cu un *grande amore*; și nici n-aș putea spune cu mîna pe inimă că iubirea după chipul și asemănarea ta nu se transformă peste noapte într-o hărțuială dătătoare de senzații tari, ca aceea dintre soarece și pisică. Mai curînd m-aș întreba singură cum au început mai toate iubirile mele, prin *coup de foudre* sau după o lungă prietenie? Firește că prin *coup de foudre*, pentru că asta îmi stîrnea gîndirea magică și-mi potența sentimentul aruncîndu-mă direct în acel ridicol și sublim *l'éternel retour*. Pe cîtă vreme iubirea derivată din prietenie parcă era paharul de cristal aburit în care puneam bunică lingurița lungă cu șerbet, servindu-i-o bunicului invariabil la ora 5, cînd se trezea din somnul de după masă. Să fie asta marea iubire pentru că durează pînă la nunta de aur și nu te slăbește o clipă, încît de prea multă iubire în carne și oase nici nu mai ai loc să ți-o poți aminti? Sau mai degrabă aia, cînd întîlnești un bărbat întîmplător într-o călătorie și nu mai există timp și te lași cu ochii închiși în voia drumului, trebuie să credem numai în drum, chiar dacă e doar un

mers în pădure pînă la un fort militar părăsit în timpul războiului sau o tavernă goală de periferie berlineză cu lampioane portocalii sau un hotel sordid într-o Mamaie în noiembrie, singură cu un necunoscut, neștiind nimic despre acești bărbați? Și știi că n-o să-i mai vezi niciodată și n-o să le poți recompu-ne chipul, poate doar un miros, o atingere care se simte diferit, cum nu seamănă catifeaua cu tergalul... Cam așa rămîn iubirile scurtelor întîlniri, uneori mai mult decît lungile cupluri triste fără șansa despărțirii, fără punțița de a afla vreodată urma ghetei pe parchet pentru că e,

vai, chiar gheata. Înțelegi Elena acum de ce o fi de neprețuit un culcuș cald, comod, dar nu știu care iubire e mai mare, să vrei să faci un copil cu cineva sau să vrei să mori cu cineva. Și totuși iubirea, cînd este, ne ajută să creștem. Prietenul meu cu șaptesprezece ani mai bătrîn decît mine, cu care lucram la aceeași editură, m-a învățat mai mult decît toate cărțile pe care le-am citit vreodată, iar rusul alb din cartea mea, *Fetița cu o mie de riduri*, și-a intitulat ultima carte de versuri *Creanga îi arată copacului încotro să crească*. Ce curios, abia acum îmi dau seama: nici

nu ți-am spus că n-am putut să mă îndrăgostesc decît de poeți. Știi sigur că sînt familii, oameni inrudiți fără legături de sînge, care merg mînați de erotismul lor ca un ciine credincios. Dacă există deosebire între dragoste și iubire? Cred că da. Spunem de multe ori, în loc de „am făcut amor”, „am făcut dragoste”; nu spunem niciodată „am făcut iubire”, iar rusul alb, vezi iar, îmi recita mereu un vers în rusește, era scris de o femeie, nu știu, poate de Ahmatova sau de Ahmadulina, nu putea să-l spună decît în rusește și mă pune să repet după el: „eu nu te plac, eu te iubesc”, cam așa.

Le grand amour

Chiar dacă astăzi sintagma pare să sune puțin prăfuit și patetic, *le grand amour* este ceea ce ne orientează vectorial existența.

Octavian Soviany

Despre dragoste se vorbește astăzi cu o ciudată pudibonderie. Pe măsură ce trupul este expus pretutindeni, aproape cu ostentație, iar nuditatea lui nu mai constituie de mult un tabu, am început să vorbim cu o jenă din

ce în ce mai accentuată despre sentimentele noastre. Ca și cum ne-ar fi rușine de ele, într-o lume tot mai materialistă, unde valorile supreme sînt succesul și eficiența, iar „fericirea” se reduce la confort material, lipsă de responsabilitate, posesia unor obiecte care conferă prestigiu social (de la automobil la operele de artă) și distracție. E vorba de un hedonism grosier, care reduce totul la senzații cît mai intense (arta de astăzi este aproape în exclusivitate una a senzației) și al cărui revers este greața. Să ne gîndim doar la frecvența cu care apar în lirica așazis erotică a ultimei promoții poetice scîrba de celălalt, scîrba de sine, oroarea de sex sau metamorfoza actului erotic într-un veritabil supliciu. La sfîrșitul lui – boritura ia locul orgasmului. Fapt cu totul semnificativ pentru o epocă – a prezervativului și a păpușii gonflabile – care a inventat o nouă formă de sodomie: sodomia cu lucrurile. Dacă e adevărat că pe parcursul istoriei sale omul s-a lăsat tot mai mult substituit de propriile manopere, amputîndu-se pe rînd de cîte un fragment din el însuși, „noua sexualitate” se integrează perfect în scenariul acestei automutilări progresive: e sexualitatea unei ființe (auto)castrate, care și-a pierdut aproape în totalitate capacitatea de a juca și are nevoie de prezența obiectelor-stimul, încearcă să-și inventeze noi și noi „obiecte ale dorinței”, în timp ce raporturile sexuale firești (ca să nu mai vorbim despre dragos-

te) încep să fie repudiate. Element simptomatic: în producția artistică de ultimă oră cuplul tradițional, cuplul hetero, tinde tot mai mult să fie înlocuit de cuplul homosexual, a cărui poveste poate fi condimentată pe deasupra (ca în filmul *Legături bolnăvicioase*) cu o relație incestuoasă...

Ne place sau nu: trăim într-o lume apocaliptică, o lume care a modificat pînă la teratologic comportamentele și mentalitățile tradiționale, o lume a „corpului fără suflet”, a cărui notă distinctivă rămîne obscenitatea.

Aici despre *le grand amour* nu se poate vorbi decît cu reținere și sfială... dar paradoxul e că, dincolo de „mode și timp”, în lumea „corpului fără suflet” se face simțită o nevoie de dragoste paroxistică, iar *le grand amour* a devenit obiectul reveriei nostalgice.

Am fost oarecum mirat de succesul pe care volumul meu de versuri *Dilecta* l-a avut printre tineri... Pentru că el spune o poveste de dragoste, iar *Dilecta* nu este nicidecum o „femeie de bibliotecă”, ci o femeie în carne și oase, care mi-a modificat radical existența, revitalizîndu-mă, smulgîndu-mă din infernul „arcadiei”, redîndu-mi gustul firescului și al bucuriilor simple.

Din acest punct de vedere, mă pot socoti un privilegiat. Și poate că mi s-a dat acest privilegiu pentru că am crezut întotdeauna că sufletul omenesc nu poate trăi fără dragoste, așa cum corpul nu poate trăi fără aer. Nici scrisul nu poate trăi fără dragoste. De aceea, „instituția muzei” e departe de a fi un basm născocit de poezii cei vechi...

Am spus mereu că spre Dumnezeu există trei căi: sfințenia, arta și dragostea. Dragostea mi se pare cea mai sigură dintre ele.

Patru posibilități de a citi marea iubire

Angela Marinescu

1. *Le Grand Amour* se aseamănă cu un nor. Vine amenințător, întunecă cerul, pe tine te împinge într-un abis al nebuliei și al fricii, apoi brusc se destramă și pleacă.

2. Fiecare are o anumită economie a psihicului propriu. Dacă economia psihicului tău îți spune că ești un toxicoman consumator de delir erotic, atunci ajungi să practici acest delir erotic. Asta nu înseamnă că trebuie să fii un Don Juan sau o nimfomană. Dar înseamnă că pur și simplu ai nevoie de extazul pe care ți-l dă iubirea ca de aer. Dacă acestor persoane li se întîmplă să ajungă să trăiască la o intensitate foarte mare o relație amoroasă, după consumarea ei trec în altă etapă a vieții. Ajung aici, de obicei, naturile mistice.

Poate alții însă practică un erotism de gen sportiv, mai călduț și mai eficient în planul imediat al vieții.

3. Categoriec ne ajută. Nu știu dacă să creștem sau nu, dar ne ajută în toate privințele, de sus pînă jos, de la dreapta la stînga, ne ajută să fim noi înșine, să înțelegem eșecul, să înțelegem moartea, durerea, și ne ajută pînă într-atît încît, uneori, putem cunoaște momente de fericire.

Sînt trei posibilități de a trăi marea iubire, nu neapărat erotice, pe care ți le provoacă: iubitul, fiul sau fiica, profesia. Pe iubit îl lași să plece și asta îți dă o voluptate foarte mare; fiul sau fiica se îndepărtează în mod firesc și cu cît se îndepărtează mai tare, cu atît îl sau o iubești mai mult; iar în ceea ce privește profesia, de obicei e bine să ajungi la un apogeu al ei ca să o poți distruge.

4. Iubirea și dragostea nu sînt același lucru, dar pot fi.

Iubirea presupune că ai trecut prin dragostea erotică, trupească și că, la un moment dat, rămînînd în afara trupului, înveți să iubești fără obiect, fără trup. Lucrurile astea sînt, repet, tot pentru naturile mistice, complete.

Cîteva amintiri despre iubovi

Cum *iubirea pasiune* este un construct destul de fîrziu, sau cel puțin așa ne-au învățat la școală, mimăm și noi acest sentiment după diverse modele culturale și istorii care ne impresionează. Pe mine personal m-au fascinat cîteva povești de dragoste ale începutului de secol XX din URSS. Anii '20 ai aceluia secol au fost anii pe care i-am simpatizat imens. Eroii mei ai acelor ani, cu toate că erau ocupați cu rezolvarea marilor probleme ale omenirii, aveau timp și de unele lucruri mărunte, personale, precum dragostea.

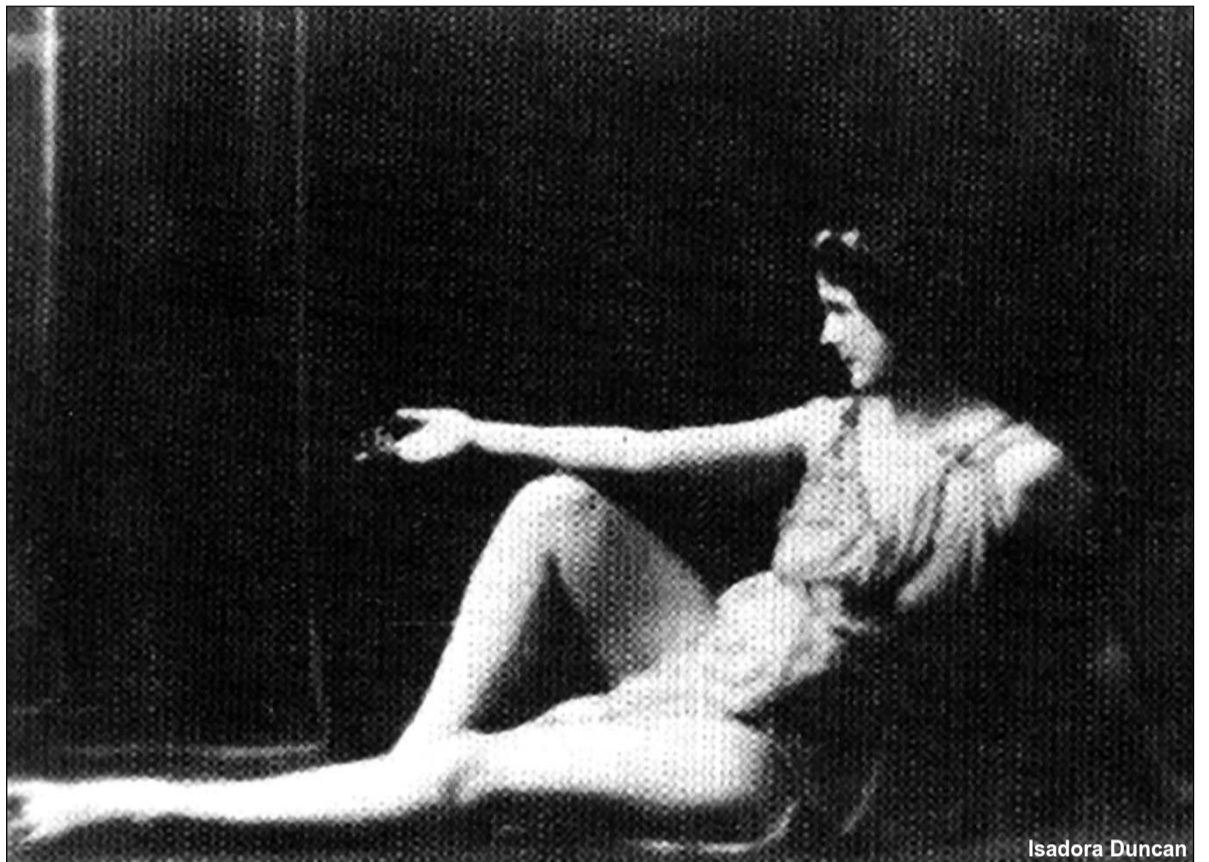
Vasile Ernu

Da, Vladimir Ilici, acel „măreț conducător” care a propus lichidarea familiei, căci e un rest burghez, și care avea numai „tovarășe de drum”, nu soție și amantă, a iubit. Și a iubit sincer. Iness Armand a fost slăbiciunea vieții lui. Toate mutările pe care le făcea Lenin, pînă și în perioada de emigrație, le făcea ținînd cont de locul în care se afla Iness. Cu toate că, ideologic, a încercat mereu să ni se arate ca un conducător care este dincolo de problemele „mărunte” ale vieții, noi știam în sinea noastră că el este „cel mai uman dintre oameni” și că a plîns la moartea Inessei Armand. Ea a fost muza revoluționarului de meserie. Acest lucru ne-a impresionat. Dacă și Lenin a iubit, mi-am zis eu în sinea mea, atunci cu dragostea nu e de glumit.

A urmat o altă poveste care m-a impresionat. O poveste mai spectaculoasă, mai hollywoodiană, dar cu iz rusesc, totuși. În URSS există un nume care a devenit un simbol al frumuseții,

al feminității, al eleganței, dar și al tragediei. Acest simbol este Isadora Duncan. Ea a fost pentru noi *Femeia*. Dansatoarea venită dintr-o altă lume s-a amoretat de Serghei Esenin, cel care știa să scrie ca nimeni altul despre dragoste. Povestea ne-a fascinat. Acest cuplu a făcut furori de la Moscova și pînă la New York. În SUA, Duncan l-a prezentat pe Esenin ca pe un al doilea Pușkin al Rusiei. Dragostea lor a rămas în memoria noastră poate și pentru finalul tragic al celor două personaje. Esenin se sinucide, iar peste un an Duncan moare strangulată cu propria eșarfă (pe care o cunoșteam atît de bine din imagini), care i s-a agățat de ceva în timp ce mergea cu mașina decapotabilă. După ce a cunoscut-o pe Isadora Duncan, Esenin nu prea a mai dat năvală nici la femei, nici la votcă.

Un alt poet, liderul generației sale, cel care impresiona și intriga prin tot ceea ce făcea, ne-a surprins pe toți cu incredibila lui aventură de dragoste. Despre aventura de dragoste a lui Vla-

Isadora Duncan

dimir Maiakovski, toată Moscova a vuit ani de zile. Maiakovski s-a îndrăgostit nebunește de Lilia Brik. Lilia Brik era o femeie cunoscută în mediile literare moscovite, nu atît prin talentul său literar, cît prin stilul aventuros de viață. Era căsătorită cu Osip Brik, așa că toți trei s-au mutat să locuiască împreună: Lilia, Valodea și Osip. Triunghiul ma-

gic putea fi văzut peste tot. Mult mai fîrziu, Lilia i se destăinua lui Andrei Voznesenski: „Mie îmi plăcea să fac dragoste cu Osip și de aceea eram nevoită să-l închid pe Valodea în bucătărie. Valodea suferea enorm, urla și plîngea... Dar nu-i nimic, suferința îl ajută pe Valodea! Dacă ai ști ce poezii scria după aceea!”. Se spune că așa a

scriș Maiakovski faimosul poem *Norul cu pantalonii* care i-a fost dedicat Lilei Brik. Iar despre Lilia Brik se spune că l-a împiedicat de cîteva ori pe Maiakovski să se sinucidă, iar cînd el s-a sinucis, ea nu era în țară.

Aceste povești nu le vedeam la televizor și nici nu le citeam în reviste *glossy* – era folclorul nostru urban.

Le grand amour arată întotdeauna ca dracu'

...adică atît de ispititor, încît îți este greu să i te opui. Ca să nu mai zicem că nici prin cap nu-ți trece să i te opui. Îndrăgostitul nu e ca și fumatul sau băutul, grav dăunător sănătății. Îndrăgostitul de-adevăratelea îți priește. În ochi, irisul strălucește, tenul se copilărește, zîmbetul chiar zîmbește, pasul se sprintește, glasul se molește, iar sufletul plutește. În această fază a începutului iubirii armonia cu Universul e deplină. Totul în jur are farmec, haz, noimă. Copiii mai cuminiți, bătrînii mai frumoși, canicula o boare. Aștepti vocea, aștepti pasul, aștepti a-

tingerea. Dar știi că nu ai mult de așteptat în timpul fizic real. În timpul îndrăgostit, sigur, cele două ore în care n-a sunat pot părea zece, dar asta e altceva. În faza începutului Iubirii locuim în Paradis. Pe Aleea Oglinzilor, Marea Iubire poposește și se privește: Lumina roșcat-aurie a răsăritului.

Dar începutul de aia e început ca să înceapă ceva. Începe *miezul iubirii*, al acordului, al sensului, al cunoașterii depline, al respirației firești, al încăpătorului interes și pentru alte preocupări. Liniștea că ești așteptat, căutat, sărutat, mingiuit te face

eficient, performant, deștept. Te gîndești cum să pui în valoare persoana iubită, să o faci acceptată de cei apropiați ție, să-i faci surprize, să-i organizezi ziua de naștere. Chiar începi să-i vezi unele neajunsuri. Să i le semnalezi cu tandrețe. Să i le tolerezi cu indulgență. În momente rare, de detașare obiectivă, să conștăți că e departe de prototipul creat de mintea-ți adolescentină ca ideal al perechii visate. Dar cui îi pasă? Tocmai defectul acela ți-e cel mai drag. Unda și roșcata fundă e tot ce contează. E-mișător, receptor, cod, mesaj, totul e personalizat pentru pere-

che. Cîte iubiri, atîte coduri, fiindcă odată, demult, ființele care se iubeau erau un tot. Recitiți-l pe Platon și o să vedeți. Miezul iubirii s-a mutat în Purgatoriu. Pe Aleea Oglinzilor, pe-rechea trece și, în trecere, petrece Amiaza.

La amiază-i cald. Asfaltul se topește, smoala smolește, nerăbdarea crește. Demonul domnește. Cornițele ivește. De ce nu mai sună? Pe unde se-adună? Acasă furtună. Îndoiala sapă. Neîncredere-adapă. O femeie e urîtă din cap pînă în picioare doar atunci cînd urăște. Gelozia o roade. O piatră de moară o apasă pe suflet. Respiră greu. Îi vine să plîngă. O doare dorul. Suferă și se vede că suferă. Dă vina pe un alt motiv. Inventează ceva care să argumenteze în ochii altora ochii ei plînși, lipsa de chef, tristețea mîinilor din poală. Se-acuză pe sine. Pe alții dă vine. Nimic nu-i convine. Ar face ceva ce nu se cuvine. *Le grand amour* nu mai rimează cu *toujours*. Nu mai rimează cu nimic. Pe Aleea Oglinzilor, cornițele și codița zîmbesc drăcește.

Prostuța încă iubește. Dîra sîngerii a Apusului însă intră în noapte. Noapte de iarnă polară. Sau noapte de vară?

Se întrebă din prima bolgie a Infernului,

Mariana Gorczyca

Concursul „Ioan Petru Culianu”, ediția a II-a

A doua ediție a concursului de debut „Ioan Petru Culianu” pentru cărți de studii și eseuri organizat de Editura Polirom se desfășoară în perioada mai-octombrie 2006. Lucrările prezentate trebuie să se înscrie în domeniile istoria religiilor, studii culturale, mentalități, antropologie. Pot participa și manuscrise din alte domenii precum științe socio-umane (psihologie, sociologie, istorie, științe politice, studii de gen, asistență socială), comunicare, relații publice, studii media.

Valoarea premiului este de 1.000 de euro, lucrările premiate urmînd a fi publicate de Editura Polirom. Sînt acceptate în concurs și manuscrise ale autorilor care au participat cu materiale în volume colective deja publicate.

Manuscrisele vor fi expediate în plic, fără semnătură și prefațate de un motto, pe adresa editurii din Iași, B-dul Carol I, nr. 4, C.P. 266, în format electronic și print (ambele obligatorii). În plic separat, concurenții sînt rugați să introducă același motto, precum și un CV al autorului. Ambele plicuri vor purta mențiunea: „Pentru concursul «Ioan Petru Culianu»”. Manuscrisele nu se înapoiază.

În anul 2006 vor fi luate în considerație manuscrisele sositе în perioada 15 mai-1 noiembrie a.c. Este de preferat ca manuscrisele să conțină între 200 și 300 de pagini a cîte 2.000 de semne. Manuscrisele vor fi examinate de un juriu cu aceeași componență ca la prima ediție (Dan Petrescu, Liviu Antonesei, Tereza Culianu-Petrescu, Silviu Lupescu), în funcție de manuscrisele primite urmînd a fi incluși și specialiști din domeniul respectiv.

Laureații primei ediții au fost Adela Toplean (premiul I, pentru volumul *Pragul și neantul*), Gabriel Troc (*Postmodernismul în antropologia culturală*) și Liviu Bordaș (*Iter in Indiam*), ale căror volume au apărut recent la Editura Polirom.

Mihaela MICHAÏLOV

TEATRU LA ROTISOR

Casa mea e mai frumoasă decât a ta și Avignonul e cât un sîmbure

Mi-am luat 5 case. Cu 5 piscine, 5 terase, 5 sere. Apoi mi-am luat un oraș. Cu poduri și parcuri. Apoi mi-am luat o țară. Și o mare și un munte. Atenție! Acesta nu este Monopoly! Este Stefan Kaegi, artist elvețian „Bildungs Theatre“. Ia cu el oameni a căror istorie o decupează, cu tot ce are ea mai realist și totodată funambulesc, după care o pune pe mese și pe jos, oriunde găsește un colțșor de memorie încă neumplut.

Stefan Kaegi e un *globetrotter*. Are un rucsac, o cameră, un telefon mobil, un laptop și niște tricouri. Toate acestea la posesor. Pare un puști care n-are stare. Și chiar n-are. E migălos, minuțios, obsedat de detalii și de trunchiurile lor. La Festivalul de Teatru de la Avignon a fost în centrul atenției criticilor și publicului. Pentru că Stefan Kaegi face un teatru confesional multimedia, experiențial pînă în măduva proiecțiilor. Îi aduce în centru, de fiecare dată, pe cei implicați direct în proiectele pe care le face, adică nu pe actori. În *Mnemopark* a lucrat cu patru pensionari pasionați de trenuri miniaturale, care toată viața lor au construit machete, organisme condensate ale exteriorului. Cu ei, Kaegi intră și iese din orașe, asistă la devălmășia părăsirii satelor, la detonarea unor clădiri în paragină etc. Pe scurt, la o felie spațială, unsă cu toate transformările urbane.

Reinventează teatral povestea unor lumi-scoică. Și disecă pe mai multe niveluri noțiunea convențională de reprezentare. Kaegi pune cap la cap o firărie vizuală (pe scenă sînt 13 module de machete cablate între ele), artere ale memoriei reasamblate de fiecare dată cînd devin poveste. Tot ce se întîmplă în *miniaturi-adele* de pe scenă, în aceste cochilii prin care trec trenulețe și în care se prăbușesc clădiri, este proiectat în fundal. Spațiul este mobilizat să capete perspectivă arhitecturală, să se deschidă printr-o adîncime complementară celei scenice. Un spațiu-la-spațiu-prin-spațiu creează multiplicat *arbitrul ficțiunilor mici*, care este Stefan Kaegi. Documentează mnemo-drama unor locuri dezintegrate brutal, păstrînd doar mărturia celor care au trăit în proximitatea distrugerii lor. O proximitate alienantă și traumatizantă, surprinsă în timp real, cuplat cu cel ficțional. Simulacrele se comportă perfect realist. „Specialiștii în căi ferate“ se sperie cînd unul dintre trenuri deraiază sau cînd o casă sare în aer. Ficționalul nu este imun.

Stefan Kaegi nu se oprește doar la refacerea unor spații pînă la ultima lor fibră locativă. Dimpotrivă. Concepe un traseu administrativ, cu date extrem de bine puse la punct, socio-politic și poetic. Este un documentarist oniric. Cu călcîiele în demografie și cu creștetul în fantasticul acestor lumi, adevărate roți care patinează în trecut și prezent. Kaegi continuă experimentarea artei calchiate pe cît mai recent posibil și pe cît mai anticipativ imaginabil.

Dacă aș fi un peisaj, aș fi un munte sau o mare sau...

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga
„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată“ (Hermann Scherchen)

Elvețienii și arhivele lor audiovizuale muzicale

A LA DECOUVERTE
DU PATRIMOINE AUDIOVISUEL ROMAND

LES ARCHIVES DE LA TSR

PROJET ARCHIVES THÉMATIQUES RUBRIQUES CHRONIQUES INDEX AIDE CONTACTS

RECHERCHE OK

546 CLIPS À VISIONNER ACTUELLEMENT SUR LE SITE

RSS TOUTES LES NOUVEAUTÉS

LE DOSSIER ERNEST ANSERMET

La Valse de Ravel, l'Oiseau de Feu de Stravinsky sont parmi les «tubes» d'Ernest Ansermet, le grand chef d'orchestre, fondateur de l'Orchestre de la Suisse Romande, créateur de nombreuses oeuvres du XXe siècle. Retrouvons l'homme, le philosophe, le musicien et «son» orchestre.

6 CLIPS

FENÊTRE SUR
Les années
50/60/70/80/90/2000

CANTONS
50 ans d'histoire

La tournée américaine
20.06.1966
Première tournée de l'OSR aux États-Unis: triomphal!
Durée: 2'11"

Les 40 ans de l'OSR
31.01.1958
Ansermet a porté l'OSR au sommet de sa réputation.
Durée: 37'49"

Ernest Ansermet
02.02.1979
Portrait du chef d'orchestre Ernest Ansermet.
Durée: 3'25"

Pagina de Internet „Arhivele Televiziunii Elvețiene Romande – Documente Ernest Ansermet“

În urmă cu o săptămînă, atunci cînd scriam despre certurile în jurul Fonotecii Societății Române de Radio și despre atitudinea conservatoare a unora frămîntați de grija publicării documentelor ei cu cît mai mult folos, eram sub impresia a ceea ce fac concetățenii mei elvețieni. Pe de o parte, mă gîndeam la emisiunile admirabile ale radioului public clasic de la Lausanne, care

Odescoperire cu care elvețienii, desigur, se mîndresc și, e bine de știut, un site cu documente de arhivă excepționale, ce pot fi ascultate/vizionate de oricine, în mod gratuit. La ora actuală arhiva transpusă pe Internet conține 546 de documente/clip-uri. Iar un clip nu înseamnă, cum s-ar putea crede, un extras neapărat scurt dintr-o emisiune. Pentru a rămîne în sfera muzicii clasice – cu îndemnul imperativ de a viziona această colecție mai mult decât instructivă –, un document arhivat de TSR poate dura de la ceva mai mult de două minute (știrea plecării orchestrei elvețiene romande în primul ei turneu american, în iunie 1966) pînă la circa 38 de minute (cum este documentarul televiziunii dedicat aniversării a 40 de ani, în ianuarie 1958, de la crearea aceleiași cunoscute orchestre).

Cum era firesc, primele documente muzicale alese și, probabil, cele mai importante ca patrimoniu audiovizual național al Elveției francofone sînt arhivele prezentîndu-l pe dirijorul Ernest Ansermet (1883-1969). Figură emblematică a vieții muzicale elvețiene și mondiale, cre-

ator, formator și, timp de decenii, principal dirijor al Orchestrei Elveției Romande, Ansermet a rămas în istorie atît ca unul dintre marii interpreți ai muzicii franceze și ruse, cît și ca unul dintre principalii teoreticieni ai artei dirijoratului.

Prietenia lui cu Igor Stravinsky este celebră, la fel și punerea în scenă triumfală, la Lausanne, în septembrie 1918, a *Istoriei soldatului*, pe textul scriitorului romand Charles-Ferdinand Ramuz și în scenografia pictorului René Auberjonois. Arhivele radioului romand păstrează un scurt extras istoric dintr-o versiune radiofonică mai tîrzie, difuzată în direct, în februarie 1940, dirijată de Ernest Ansermet și avîndu-l în rolul povestitorului chiar pe Ramuz. O a doua, integrală, tot *live*, de la Geneva, datează din aprilie 1952. Ambele au fost publicate în 1990, împreună cu *Trei poeme din lirica japoneză* și cu aranjamentul pentru instrumente de suflat al *Cîntecului luntrașilor de pe Volga*, pe un disc de arhive Stravinsky/Ansermet. Un CD coproducție a casei de discuri Clavès și a radioului elvețian, de neocolit pentru orice

transmite săptămînal programe cu arhive inedite din fonoteca sa ce rămîn ulterior pe site-ul Internet timp de cîteva săptămîni, la dispoziția celor care vor să le înregistreze. Pe de altă parte, mă gîndeam la Arhivele Televiziunii Elvețiene Romande (TSR) în curs de a fi transpuse pe Internet, sub emblema-îndemn spre descoperirea patrimoniului audiovizual romand.

colecționar și admirator al muzicii lui Stravinsky.

Arhivele televiziunii helvete romande transpuse pe Internet nu păstrează decît șase emisiuni cu imagini și muzică din cariera lui Ansermet. Acestea însumează ceva mai mult de o oră de transmisiuni, patru dintre ele fiind scurte programe. Așa este cel consacrat prieteniei lui Ansermet cu filosoful Jean-Claude Pignet. Convorbirile lor despre muzică au fost publicate în 1963, Pignet fiind între altele și editorul corespondenței dintre Ansermet și compozitorul Frank Martin. Pe site-ul televiziunii elvețiene romande puteți viziona, de altfel, și un program realizat în 1970, consacrat prieteniei dintre Frank Martin și Ansermet și influenței exercitate de acesta din urmă asupra muzicianului. Alături de imagini pe care le-am amintit deja, cu declarații făcute de Ansermet în 1966, cînd își ducea pentru prima dată orchestra în Statele Unite, invitat la un festival la Universitatea Stanford, cu zece programe diferite de concert, mai poate fi văzut un scurt portret al dirijorului, compus din imagini de arhivă, în 1979.

Alte două programe, de data asta emisiuni ample și dense,

sînt cele intitulate *40 de ani ai OSR și Gestul dirijorului*. În primul documentar, după extrase de arhivă cu tînrul pianist Friedrich Gulda și două arii de operă, Ansermet explică exemplificînd, iar apoi dirijează integral *Valsul* lui Ravel. În cel de-al doilea, muzicianul redă concis bazele fenomenologiei sale a muzicii, teorie din care avea să se inspire Sergiu Celibidache, răspunzînd pe înțelesul tuturor la întrebarea care este rolul șefului de orchestră. Filmele din arhiva televiziunii elvețiene, cum vă spuneam, sînt accesibile tuturor, gratuit, așa că este inutil de a-l rezuma aici. Le găsiți fie urmînd *Indicele* de pe site, fie sub rubrica de dosare tematice, la capitolul viață culturală elvețiană. Și, la același capitol, în prezent cu 68 de emisiuni arhivate pe site, nu pierdeți clipul ce îl înfățișează pe Pierre Fournier, în 1977, interpretînd o mișcare din a treia sonată pentru violoncel solo de Bach, documentarul despre violonistul Tibor Varga și festivalul său.

P.S. : Știți că Radio România Muzical nu a primit mijloacele financiare nici măcar pentru a-și difuza programele în toată țara, nemaivorbind de Internet, după cum mi-aduc aminte și de oameni politici ce spuneau, la începutul anilor '90, că ar intenționa să dezvolte România după modelul elvețian. Deocamdată, observ că „modelul“ evoluează...

Iulia BLAGA

CRONICĂ DE FILM

Stiu că lungmetrajul lui Radu Muntean, *Hîrtia va fi albastră*, iese pe ecranele noastre de-abia la toamnă, când au loc premierele românești (pentru că în vacanță lumea e pe la mare). Dar nu mă pot abține, pentru că l-am văzut recent într-o proiecție specială organizată la București (după cele două pe șestache de la Festivalul Transilvania din acest an). Radu Muntean a făcut proiecția pentru că, după Cluj, toată lumea filmului vorbea despre acesta și voia să-l vadă. A fost selecționat recent în competiția Festivalului de la Locarno, care începe pe 2 august, dar și în secțiunea Orizzonti a Festivalului de la Venetia, destinată noilor tendințe din cinema. Radu Muntean a preferat să-l știe în competiția oficială de la Locarno, și e normal.

De ce vorbește lumea despre noul film al lui Radu Muntean? Pentru că e foarte tare, iar puținii care l-au văzut la Cluj au umplut târgul, făcându-i pe alții să-l asalteze pe Radu Muntean cu rugăminți să le împrumute filmul, jurându-se pe orice că n-o să-l pună pe net înaintea premierei. *Hîrtia va fi albastră* e un film important. Nu e doar cel mai curat, mai onest și mai impresionant film de până acum despre Revoluție, dar este un film adevărat. Scenariul (scris de Radu Muntean împreună cu Răzvan Rădulescu și Alexandru Baciu) ocupă spațiul unei singure nopți, cea dintre 22 și 23 decembrie 1989. Filmul încheie în acest spațiu fericirea, nebulia, haosul și tragismul acelor zile ale Revoluției, când țara intrase într-o zonă in-

termediară, un coridor îngust din care dispăruseră ordinele, disciplina, constrângerile, temerile și toate lucrurile erau amestecate.

Dacă eu țin minte de la Revoluția petrecută la Sibiu, în fața televizorului, că am avut curajul să-mi aprind o țigară de față cu mama (care oricum nu mă mai băga în seamă), Radu Muntean, care a făcut Revoluția ca soldat în termen la Bacău, are mult mai multe repere. Câteva dintre momentele din film sînt trăite sau auzite de la alții. Dar filmul nu încearcă să lămurească cine a tras în noi și așa mai departe, ci redă în noi și așa mai departe, ci redă în noi și așa mai departe, ci redă în noi și așa mai departe, ci redă în noi și așa mai departe.

Hîrtia va fi albastră, 2006, regia Radu Muntean; scenariul Radu Muntean, Răzvan Rădulescu, Al. Baciu; imaginea Tudor Lucaci (foto); montajul Al. Radu; cu: Paul Ipate, Dragoș Bucur, Adi Carauleanu, Tudor Aaron Istodor, Alex Potoceanu, Adrian Vănică, Toma Cuzin, Gabriel Spahiu, Andrei Vasluianu, Constantin Diță, Mimi Brănescu, Ion Sapdaru, Mirela Oprisor, Dana Dogaru, Ana Ularu.

Hîrtia se albăstrește la toamnă

Un final care îți va înșuruba un mare nod în gît

Această respingere a temelor mari e marea miză a scenariului. Nu vedem teroriști în film, dar vedem că oamenii trag orbește unii în alții, că se dau arme unor oameni care nu au făcut armata, că soldații se supun gazdei cînd intră într-o „casă de oameni“ și se descaltă, nerefuzînd un deget de băutură, că spiritele sînt des-cătușate și mințile sînt pe cît de euforice, pe atît de amețite. Această redare naturalistă a evenimentelor în mic are umorul im-

pus de neînțelegerea realității de către personaje, dar și pe cel pe care îl percepem azi prin detașare. Însă unele dintre lucrurile care te amuză în film te și intristează și, chiar dacă rizi mare parte a acestuia (poate mai ales ca mod de apărare), finalul tăiat scurt îți va înșuruba un mare nod în gît.

Filmul are apoi niște actori minunați, iar Radu Muntean – după ce i-a debutat în lungmetraj pe Dragoș Bucur și Andrei Vasluianu (în *Furia*) – simte din nou foarte bine și le dă încă studenților (colegi de an la UNATC)

Paul Ipate, Tudor Aaron Istodor și Alex Potoceanu șansa debutului în lungmetraj. Îl mai debutează apoi în film pe Adi Carauleanu (de la Teatrul Național din Iași), actor de teatru cu un excelent simț pentru cinema. Dragoș Bucur și Andrei Vasluianu au din nou roluri și se achită foarte bine. Ion Sapdaru, Gabriel Spahiu, Mimi Brănescu, Mirela Oprisor, Dana Dogaru, Ana Ularu, Constantin Diță au partituri mai mici, dar bine susținute.

Deși din scenariu se detașează figura soldatului în termen (interpretat de Paul Ipate)

care dezertează din misiune (adică pleacă pur și simplu, dar cum să poți defini dezertarea în acele momente?) pentru a merge să apere Televiziunea, impresia e că nici el măcar nu e personajul principal și că mai degrabă avem de-a face cu un personaj colectiv. Chiar dacă titlul se referă la altceva (veți vedea în octombrie, la premieră), filmul *Hirtia va fi albastră* e acea hirtie de turnesol care face vizibilă „starea de fapt“ a mentalului colectiv din perioada unei transformări care a ajuns acum pe alt nivel, dar care e departe de a se fi terminat.

Răzvan ȚUPA

MUZICĂ PE LITERE

Amintirea lui Vîsoțki

În fiecare an sute de ruși se strîng la un mormînt din cimitirul Vagankovskoe din Moscova. Cu toate că au trecut 26 de ani de la moartea lui Vladimir Vîsoțki, publicul muzicii sale rămîne la fel de numeros ca atunci cînd vocea lui inconfundabilă era difuzată în înregistrări pirat. Pînă în ziua în care a murit, 24 iulie 1980, singura înregistrare oficială a muzicii sale era o adaptare după *Alice în Țara Minunilor*. Dar muzica sa cirula în copii pirat pe bandă de magnetofon sau casete audio. Abia în a doua jumătate a anilor '80 autoritățile sovietice au permis să fie lansate textele poeziilor sale și selecții din concertele susținute de Vîsoțki.

Este suficient să auzi din întîmplare o piesă semnată Vladimir Vîsoțki pentru ca apoi să recunoști vocea tulburătoare și melancolia scrișnită, gata să izbucnească oricînd.

Vîsoțki lăsa să se creadă că lucrurile nu sînt deloc complicate atunci cînd este vorba despre muzica sa: „Trebuie să spun cîteva lucruri despre cîntecele mele. Cu mulți ani în urmă, mă întîlnisem cu cei mai apropiați prieteni. Din tot felul de călătorii aveam pentru ei impresii, senzații... Așa că am luat chitara și am început să le spun... A ieșit un fel de cîntec. Nu era chiar un cîntec... Din punctul meu de vedere era poezie rostită cu

un acompaniament muzical. Cu alte cuvinte, poezie pe ritm. Îmi amintesc ce atmosferă a fost: aveam încredere unii în ceilalți, ne simțeam liberi și, ceea ce e mai important, eram prieteni“.

La numai un an de la moartea sa, un teatru moscovit a montat un spectacol cu titlul *Poetul Vladimir Vîsoțki*. Spectacolul a fost interzis după cîteva repetiții. La acea dată, legenda lui Vîsoțki era deja formulată. În 2002 povestea de dragoste dintre Vîsoțki și Marina Vladi a fost transformată într-un music-hall pentru teatrul londonez King's Head.

600 de piese înregistrate în diferite variante

Faptul că Vîsoțki nu a fost uitat este demonstrat și de numeroasele site-uri care îi sînt dedicate. Unul dintre cele mai accesate site-uri în care au fost strînse fotografiile inedite și texte legate de Vîsoțki are nu mai puțin de șapte variante: în rusă, engleză, cehă, germană, franceză, olandeză și poloneză.

Se estimează că la ora actuală circulă aproximativ 600 de piese semnate de Vîsoțki și înregistrate în diferite variante, în concert sau la petreceri. Primele sale piese au fost considerate cîntece de mahala, cu teme alese din lumea hoților sau a prostituției din Mos-

cova. Mai tîrziu a ajuns cunoscut pentru abordarea aspectelor legate de viața în Gulag și de cîntecele de război. Cu toate că s-a născut în 1938, piesele care redau amintirile veteranilor celui de-al doilea război mondial au fost considerate de foarte multe ori cele mai reușite compoziții de gen.

Se spune că atunci cînd a murit, în timpul Olimpiadei de la Moscova, rușii au plecat de pe stadioane ca să meargă la înmormîntarea sa. Oficial nu era recunoscut nici ca poet, nici în calitate de cîntăreț. Murise un actor. Estimările neoficiale spun că peste un milion de persoane au ținut să îi însoțească sicriul de la Teatrul Taganka pînă la cimitirul moscovit.

Mărturie au rămas fotografiile ce înfățișează cîntecele de milițieni care păstrau liberă șoseaua pustie și miile de oameni care se înghesuiau pe trotuar într-o coloană ce se pierdea în zare.

Like a Virgin LA 40 DE ANI

muzică și filme

din 16 iunie și în Craiova!

www.24fun.ro

Petrecerea continuă

Matei BEJENARU

ARTE VIZUALE

Dintre domeniile de mare interes și cu dezvoltare extrem de rapidă în ultimul deceniu trebuie menționate lucrările artistice ce implică conceptul de interactivitate, modelarea tridimensională și animația computerizată.

Interactivitatea trebuie analizată din perspectiva relației artă-știință-tehnologie. În ultimele trei decenii, tot mai multe principii și concepte migrează dinspre teritoriul dinamic al științei către artă și devin motoarele unor inovații artistice ori deschid noi direcții de creativitate. Interactivitatea este unul dintre exemplele care au modificat relația lucrare de artă – public. Dacă până acum câteva decenii rolul privitorului era doar unul pasiv, de contemplare a operei de artă, odată cu primele lucrări ce implicau tehnologia, începând din anii '60, conceptul de *participare* a dus la instituirea unei noi relații, care includea, pe lângă latura contemplativ-intelectuală, și pe cea comportamentală. Această dublă postură a publicului avea de fapt implicații politice și sociale. Spectatorul era invitat în acțiuni și performance-uri să intre în ceremonialul propus de artist. În concluzie, termenul *participare* presupune, în contextul artei contemporane, o relație cu o lucrare de artă deja existentă.

Conceptul de *interactivitate* se referă la lucrările de artă digitală în care rolul spectatorului crește până la cel de co-autor al lucrării. Aceasta prinde o formă finală prin interacțiunea cu publicul, rolul inițial al artistului fiind acela de a genera un câmp de posibilități care poate fi exploatat prin interacțiunea cu spectatorul. Concret, acest lucru se realizează prin interacțiunea cu dispozitivele și cu sistemele de inteligență artificială.

Interactivitatea se manifestă și în contextul jocurilor și simulărilor pe Internet, unde nu mai este necesară prezența fizică a subiecților. Relația spațiu-timp s-a schimbat

Corpuri reale

fundamental în această situație. Navigatorii sau infonauții, fiind cuplați într-o rețea de fire și cabluri, și-au creat propria structură și organizare. Schimbările la nivel social și comportamental, precum și apariția unei conștiințe colective au influențat și modul de producție a artei în anii '90.

Teoreticianul Nicolas Bourriaud le-a analizat în cele două cărți ale sale *Estetica relațională* și *Postproducția*. Conform lui Bourriaud, în anii '90, noile tehnologii precum Internetul și sistemele multimedia, accesibile tuturor, au dus către explorarea unor noi arii de convivialitate și au introdus noi tipuri de tranzacții legate de obiectul cultural. *Societatea spectacolului* teoretizată la sfârșitul anilor '60 de Guy Debord a fost urmată de *societatea figuranților* (*society of extras*), unde toată lumea își poate construi iluzia unei interacțiuni democratice prin canale de comunicare. Guy Debord vorbea de *societatea spectacolului* (*société du spectacle*) în momentul istoric când comercialul a ajuns la o totală ocupare a vieții sociale, iar capitalul a

Corpuri virtuale

atins un asemenea grad de acumulare încât a monopolizat imaginea.

Astăzi, sintem într-un nou stadiu al dezvoltării, în care individul a depășit etapa activității pur repetitive și pasive către un minimum de activitate dictată de legile pieței. Consumul programelor de televiziune a fost înlocuit de jocurile video și comunicarea interactivă pe Internet, noua ierarhie a spectacolului încurajând aducerea în atenție a indivizilor necunoscuți în detrimentul politicienilor și starurilor TV. Nu este întâmplător că eroii unor jocuri pe calculator, de altfel personaje virtuale, construite după fundamentate studii de piață, au devenit foarte populari. Personajul Lara Croft, modelat pe computer, este un exemplu în acest sens. Corpul ei digital este un amestec de sexualitate feminină și agresivitate masculină, reușind astfel să atragă atât băieții, cât și fetele în jocul al cărui erou principal este.

Prin programe de modelare și animare tridimensională, colective de artiști și informaticieni au reușit să creeze forme complexe și spații virtuale care există doar în formă electronică. Evident, modelarea corpului uman este o preocupare constantă a artiștilor. Aici trebuie menționat faptul că, dată fiind complexitatea lucrărilor, acestea nu mai pot fi făcute de o singură persoană, artistul, ci de o întreagă echipă specializată. Încercările de modelare 3D a corpului uman au început încă din anii '70, acestea fiind făcute cu scopuri artistice sau științifice.

Mădălina COCEA

LA BLOG

„Lumea după Star Trek” se întoarce*

O carte despre noile media este cam ultimul loc în care te-ai aștepta să-l găsești pe Wesley Crusher. Toată lumea știe că nu-i șade bine decât pe nava Enterprise din serialul *Star Trek: The Next Generation*, într-un costum asemănător cu lenjeria bărbătească din Vestul Sălbatic, cu un fel de broșă în piept care își telepoartă proprietarul de colo-colo.

Wil Wheaton, cel care l-a interpretat pe tânărul cadet din *Star Trek*, are un blog considerat exemplar pentru ceea ce înseamnă relații publice pe Internet. Misiunea lui – mai complicată decât anihilarea borgilor. Prin jurnalul online, Wil Wheaton vrea să demonstreze că el și Wesley Crusher nu sînt aceeași persoană.

Fără să vrea, prin blogul personal, Wil a fost una dintre primele celebrități care a reușit să stabilească o altfel de relație cu audiența sa.

Așa cum singur povestește, muza blogului său a fost o chelneriță de la un bar deocheat. Aplecîndu-și decolteul spre masă, domnișoara a formulat o întrebare care avea să-i schimbe viața: „Ai fost cumva actor?”. La cei 34 de ani ai săi, chiar și într-o lume post-*Star Trek*, Wheaton ESTE actor, recunoscut și premiat pentru mai multe producții realizate de case de film independente.

Pentru a nu mai trăi în umbra propriului personaj, actorul a început să țină un jurnal online încă din anul 2001. „Vă promit că nu sînt ceea ce vă așteptați”, avertizează din prima bloggerul Wil.

Pe jurnalul său online, vorbește despre orice: de la marșurile și acțiunile anti-Bush la frumusețea unui apus de toamnă, pasiunea pentru jocul de poker, probleme de știință și tehnică, filosofia libertăților pe Internet și motanul său Sketch. Blogul oferă o imagine completă a omului, dincolo de personajul din *Star Trek*. Cea a unui soț iubitor, informat, inteligent, cetățean activ în comunitate, iubitor al mondenităților fără să le ia niciodată în serios, o persoană care trăiește modest, aplecată spre informatică și politică.

Spune că singura sa regulă privind conținutul pare să fie sinceritatea, pentru că cei câteva mii de cititori își dau seama cînd ceva nu este autentic.

Tot blogul l-a ajutat să-și descopere calitățile de scriitor – a lansat două cărți despre propria viață, preluînd pasaje întregi din însemnările de pe Internet.

Zilele acestea, site-ul Wil Wheaton Dot Net (www.wilwheaton.net) este în „renovare”, așa că Wil scrie un blog în „exil”. Îl găsiți pe <http://wilwheaton.typepad.com>.

Iar dacă nici pînă la sfârșitul acestui articol nu vi-l puteți închipui pe Wil Wheaton decât în costumul echipajului de pe Enterprise, ceea ce urmează cu siguranță vă va ajuta să-l vedeți altfel. Serialul lui SF preferat, „cel mai bun din istoria universului”, este *Battlestar Galactica*.

* Un *sequel* surpriză al articolului Casianeii Ioniță, din pagina 4.

Oana STOICA

SPECTACOLUL SĂPTĂMÎNII

Repetiția e mama premierei

Eu, Raskolnikov! Pare ușor nepoliticos să întrerupi visarea vărătică a oamenilor cu problema domnului Rodion Romanici, fost student, care crede că uneori crima e permisă. Vară, cald, caniculă chiar.

Bîntuie vacanța printre noi, camuflată sub aparența teraselor pline și a liniștii din teatre. Liniște de suprafață, pentru că la Bulandra se lucrează. Yuriy Kordonskiy treabăluiește de o lună și jumătate la *Crimă și pedeapsă*, un spectacol doar cu actori tineri. Richard Bovnoczki, Sorin Leoveanu și Marius

Manole ajung prima dată pe scena Bulandrei și poate energia lor va da teatrului viața pe care a pierdut-o în ultimul timp. Alături de ei muncesc Vlad Logigan, Rodica Lazăr, Anca Androne, Relu Poalelungi.

În căutarea lui Raskolnikov. A criminalului cu teză, a ucigașului filosof, a farmecului uriaș al acestui om-idee. Boală, frică, conștiință, un puhoi de gânduri viscoase se amestecă de-a valma în mintea lui Raskolnikov care gîndește polifonic, personalitatea lui se defragmentează. În interior, Raskolnikov are capacitatea extraordinară de a vedea cri-

ma din toate unghiurile posibile, are o viziune nu panoramică, ci *surround* asupra obsesiei sale. Longilin, figură ascetică (seamnă cu regizorul, observa cinea), Raskolnikov-ul lui Kordonskiy denotă tocmai această personalitate multipartită. Cum? Se poate vedea în avanspremieră marți, 1 august, și miercuri, 2 august, la Sala „Toma Caragiu” (Grădina Icoanei) a Teatrului Bulandra.

Nici Treplev nu stă degeaba. Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu pregătește premiera inaugurală a Capitalei Culturale Europene de anul viitor. Andrei Șerban lucrează *Pescărușul* de

Cehov, cu dublă distribuție, actori de la Sibiu, și pentru *glamour*, varianta cu actori de la capitală, adică Maia Morgenstern, Mircea Rusu, Marian Rile, Andreea Bibiri, Șerban Pavlu, Tudor Aaron Istodor. Alt damnat al ideilor, alt neputincios în fața conștiinței, alt suflet pierdut de gânduri, Treplev își trăiește drama, în plină vară, pe scena de la Sibiu. Repetiții cu public între 28 iulie și 1 august, ora 19.00, la TNRS Sibiu.

Expresia pură a îndoielii, Hamlet e dezghiocat de sensuri la Teatrul Foarte Mic. Italianul Claudio Collova repetă *Hamlet – album de familie*, un spectacol

mix după Shakespeare, Müller, Rilke. În rolul titular, tânărul Constantin Lupescu. Credeam că acest contorsionat prinț va fi lăsat în pace după o perioadă în care a tot fost decriptat în fel și chip. Tentația e mare însă și Hamlet rătăcește scîrțietor prin capul regizorilor. Dragoș Galgoțiu a terminat de curînd la Odeon repetițiile la *Mașinăria Hamlet* cu Marius Stănescu (de cînd aștept să îl distribuie cineva în rolul ăsta!). Premiera, ca peste tot, la toamnă. Marile suflete chinuite își caută locul pe scenă. Poate pentru că doar acolo nu pătrunde acum soarele orbitor de vară.

Regizorul Yuriy Kordonskiy și actorul Vlad Logigan în repetiții la *Crimă și pedeapsă*

Suplimentul DE CULTURĂ

Marca înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”

Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Gazeta de Sud” și „Ziarul de Iași”.

Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Gazeta de Sud”.

Colegiul editorial:
Cezar Avramescu, Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef:
George Onofrei

Redactor-șef adjunct:
Anca Baraboi

Secretar general de redacție:
Victor Jalbă

Rubrici permanente: Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Mădălina Cocea, Șerban Foarță, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Ada Milea, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu

Carte: Luminita Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu

Muzică: Victor Eskenasy, Răzvan Țupa

Film: Iulia Blaga

Teatru: Mihaela Michailov, Oana Stoica

Arte vizuale: Matei Bejenaru

Caricatură: Lucian Amarîi (Jup)

Grafică: Ion Barbu

TV: Alex Savitescu

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, 0724/ 574355, fax: 0232/ 214111, e-mail: supliment@polirom.ro, <http://www.polirom.ro/supliment.html>

Publicitate: Florin Antonie, tel. 0251/ 413100

Distribuție: S.C. Media Sud Management S.A. Craiova, tel. 0251/ 412146

Tipar: Tipografia de Sud, Craiova

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378.

Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal.

Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament:

- 18 lei (180.000) pentru 3 luni
- 36 lei (360.000) pentru 6 luni
- 69 lei (690.000) pentru 12 luni

• Potrivit articolului 206 CP, responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului • „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri MEDIAFAX •

Luiza VASILIU

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Balzac 2

Nu credeam că literatura franceză putea să fie așa de, cum să spun, de cuprinzătoare, încât să primească doi balzaci! Unul pentru mine era prea de ajuns, cu realismul, precizia și răceala lui. Dar se pare că, pe vremea când cei 40 de nemuritori de la Academia Franceză erau doar 9, iar oglinda era „sfătuitorul grațiilor“ damelor de la curte, domnul Jean-Louis Guez de Balzac pleca în misiune la Roma (ca secretar al ducelui d'Épermon) și lucra asiduu la un volum de scrisori care urma să facă mare vîlvă. Gurile rele (și iezuite) spuneau că ar fi avut nu știu ce fel de relații cu poetul Théophile de Viau, care fusese cîț pe ce să fie ars pe rug – pentru impietate – și scăpase în ultimul moment, surghiunit din Paris. Dar Enciclopedia nu pleacă urechea la asemenea vorbe de ocară și, cu bun-simț, lasă bîrfele afară din rubricile ei.

De exemplu, toată lumea știe că la Hôtel de Rambouillet, primul mare salon al manierelor prețioase, erau la mare modă: jocul inimii furate (se căuta „hoața“), al vîntorii de iubire (care se ascundea în ochii unei doamne), balurile mascate, discuțiile interminabile despre ideea mariajului de probă. Din cînd în cînd, mai venea Corneille să citească, destul de sfîngaci, o nouă piesă sau se mai primeau scrisori de la Balzac. Scrisorile erau într-adevăr speciale, pentru că Balzac lucra limba franceză pînă la ultima nuanță, în acord cu spiritul prețios al vremii. Și totuși, au existat acuze că ar fi fost libertin (iar pe vremea aceea libertinii ajungeau fără probleme la un loc cu nebunii), poate din cauza unor fraze ca: „Pentru că trăim atît de puțin, nu e rezonabil ca pasiunile noastre să fie nemuritoare“. O singură problemă mai rămîne: scrisorile erau frumoase, înflorate, oratorice, dar cam lipsite de sens (Voltaire, neputîndu-se abține, scria mai tîrziu că Balzac a fost preocupat mai degrabă de cuvinte decît de sensul lor). Oricum, Balzacul de la o mie șase sute și ceva îmi e mult mai simpatic decît cel de două secole mai tîrziu. Așa, *pour rien*.

„Arta nu înseamnă exprimarea sinelui, ci realmente comunicare.“ – Raymond Carver

Înclinația spre a brava și intensifica cele mai anoste detalii ale vieții cotidiene nu trădează neapărat o fire încă nematurizată, ale cărei porniri se doresc a fi o metodă infailibilă de a cuceri, așa cum credem la vîrste crude, întreg mapamondul. Aceasta poate fi – chiar mai bine – semnul unei proze scurte desăvîrșite, macerate de timp și experiență, cernute prin sita unui trecut firesc, nu și lipsit de tensiune, înmuiate în imagini fruste, triste (acel fel de tristețe situat între amărăciune și jovialitate), ironice, însiroplate cu secvențe de existență ce par atît de familiare, de universal valabile încît te întrebă dacă, de fapt, locuiești aici sau în America sau în oricare altă parte a lumii.

Ana-Maria Onisei

Americanul despre care veți citi săptămîna aceasta, Raymond Carver, spune că evocarea subiectivității umane poate fi percepută ca a-tare doar dacă este curățată de inutilul gest al conflictului. Intriga prefabricată nu-și are locul într-o evocare de calitate, ea izvorăște din însuși schimbul de replici al personajelor, din faptul vieții, din nemijlocirea trăirilor.

Un Cehov al americanilor, cum îl numea „London Times“ în cover-ul pe care i l-a dedicat pe 7 august 1988, Carver a trăit

o viață boemă, dură, dramatică. Consolîndu-se sau, poate, exaltîndu-se în alcool, autorul uneia dintre cele mai impecabile proze scurte de secol XX a copilărit într-o casă fără apă curentă, ai cărei „stăpîni“ nu erau altceva decît muncitori de cea mai joasă categorie socială. Parcursul vieții sale a însemnat o zbatere perpetuă între individualitatea marcată de spiritul gregar al clasei de jos, descoperirea bizarului ascuns în faptul banal și poetizarea prozaicului. Din „spirit de genă“ acomodată cu supraviețuirea și obligată la precocitate s-a căsătorit la numai 19 ani cu mult mai tînăra Maryann Burk, alături de care a „experimentat“

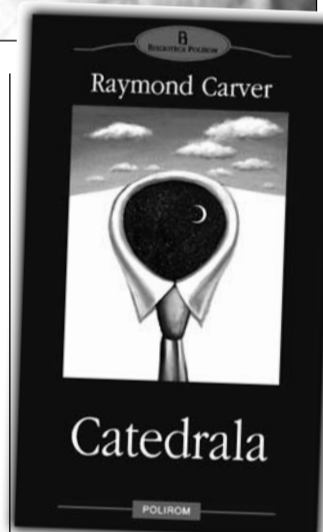
frustrarea bețiilor în doi, violența domestică, insuportabilul, extazul, plictisul, drogul și... divorțul. Cu cîteva luni înainte de moartea sa, cauzată de o boală la plămîni (la fel ca aceea a idolului său, Cehov), a plecat într-o călătorie în Alaska alături de amantă, scriitoarea Tess Gallagher, cu care s-a și însurat, dintr-un impuls frenetic și recunoscător, pe ultima sută de metri.

Precizia, o marcă auctorială

Poreclit în tinerețe „Juniorul“ sau „Broască“, Carver a reușit să devină, după cum mărturisea cu o evidentă și sănătoasă autoironie, cunoscut pentru cei din generația lui dacă nu ca scriitor talentat, măcar ca prezență constantă în lumea literelor. Nu minimalismul, ci precizia e mai degrabă marca lui auctorială. Inciziile demne de cel mai instruit chirurg lasă loc doar cusăturilor fine și necesare, întrebările îți sînt retezate dintr-o suflare, indecizia nu încapă pe culoarul îngust dintre viață și

faptă. Fie că asistați la o călătorie în lumea fantastico-reală a unui cuplu nevăzător-văzător, ce construiește cu instrumentele precise ale imaginației o catedrală a fericirii, sau la dialoguri stîngace, teribil de emoționante între, de exemplu, doi adolescenți poficioși, gata de dragoste, pe muchia unui pat dezasamblat, directețea lui Carver farmecă negreșit. La fel cum întâmplările dintre soți prea devreme sau prea tîrziu căsătorii, lipsite de fiorul visător, coboară în cotidianul banal, de cele mai multe ori ignorat, pentru a trezi în cititor reacția unui oftat îndulcit de asumarea poverii (inițial, plăcerii) de a-l cunoaște cel mai bine pe celălalt.

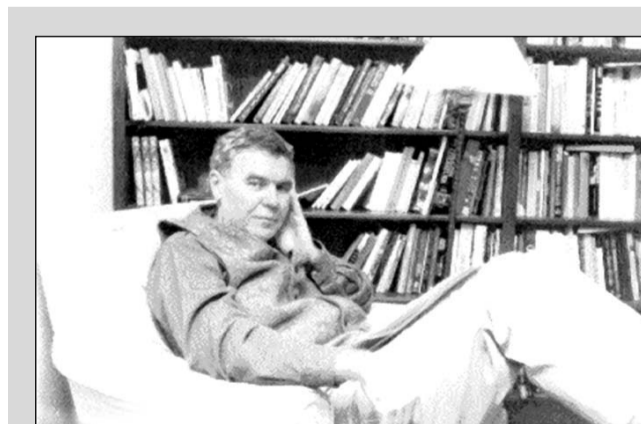
Adesea, imperativul sau interogațiile din titlurile prozelor lui Carver anticipează gîndirea, vorba nemijlocită a personajelor atît de fascinante și firești în manifestare. Ele devin transparente în lumina în care le plasează americanul pentru a ne deprinde cu ceea ce, pînă la urmă, ne pare cel mai greu de digerat: omenescul.

Raymond Carver s-a născut în Clatskanie, Oregon, în 1938. A debutat în 1974 cu volumul de povestiri *Pune-te în pielea mea*. În 1976 îi apare *Taci, te rog!*, volum ce va marca recunoașterea sa ca scriitor. I-au urmat volumele *Anotimpuri furioase* (1977), *Despre ce vorbim cînd vorbim despre iubire* (1981), *Fazanul* (1982), *Catedrala* (1983), *Dacă-ți convine* (1984), *Elefant și alte povestiri* (1988), *Locul de unde te sun* (1988).

În 1983 i se decernează prestigiosul Mildred and Harold Strauss Living Award, iar în 1985 revista „Poetry“ îi acordă Levinson Prize. În 1988 a fost primit în American Academy și în National Institute of Arts and Letters. A murit în luna august a lui 1988, în urma unui cancer pulmonar.

La Editura Polirom au apărut *Taci, te rog!* (2004), *Despre ce vorbim cînd vorbim despre iubire* (2005) și *Catedrala* (2006).

„Nu sînt genul de autor care să poarte povești în minte. De altfel, nu am nimic dinainte în cap, nu mă joc niciodată cu poveștile, nu le port nicăieri. Însă obiceiul de a mă așeza la birou pentru a scrie se dovedește a fi prolific. Întotdeauna se întîmplă cite ceva cînd mă așez acolo. Și, odată ajuns la birou, nu pierd timpul. Chiar și între momentul în care mă ridic după o cafea și revenire, rămîne mereu o urmă de poveste așteptînd să fie reluată.“ – Raymond Carver

